

**Uchwała Nr 173/XXVII/09
Rady Powiatu Bydgoskiego
z dnia 26 lutego 2009r.**

w sprawie: Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bydgoskim na lata 2009-2015.

Na podstawie art. 12 ust. 11 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.)¹ oraz art. 19 pkt.1 Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008r. Nr 115, poz. 728 z późn. zm.)²

§ 1

Przyjmuje się : „Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bydgoskiego na lata 2009-2015” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

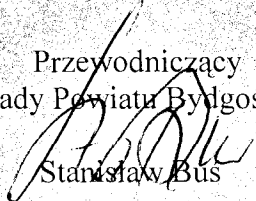
Uchyła się Uchwałę Nr 44/IX/03 Rady Powiatu Bydgoskiego z dnia 3 lipca 2003r. w sprawie przyjęcia „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bydgoskiego na lata 2003 – 2010”

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 4

Uchwałą wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Powiatu Bydgoskiego

Stanisław Bus

¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 200 poz. 1688, Nr 214 poz. 1806; z 2003 r. Nr 162 poz. 1568; z 2004 r. Nr 102 poz. 1055; z 2007 r. Nr 173 poz. 1218; z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458.

² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008r. Nr.171, poz.1056, i w Dz. U. z 2008r. Nr 216, poz. 1367

UZASADNIENIE

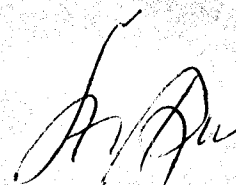
Zgodnie z art.19 pkt1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. pomocy społecznej (Dz. U. z 2008r. Nr 115, poz.728 z późn. zm.) zadaniem własnym powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Strategia stanowi podstawę lokalnej polityki społecznej. Jej zadaniem jest stworzenie rozwiązań systemowych, długofalowych i kompleksowych umożliwiających działania osłonowe na rzecz osób i rodzin – mieszkańców Powiatu Bydgoskiego będących w trudnej sytuacji życiowej.

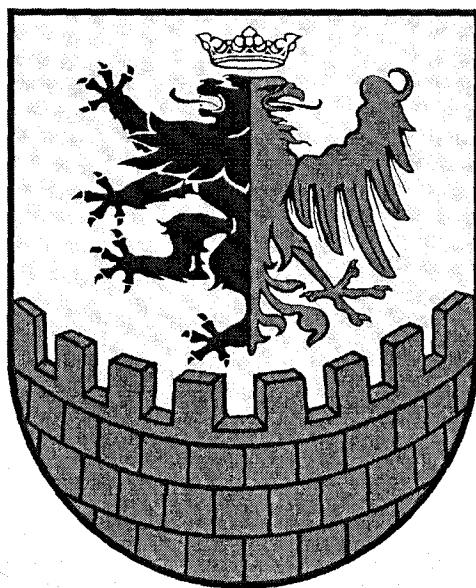
Wychodząc naprzeciw nałożonym zadaniom, wydało się koniecznym opracowanie aktualizacji dotychczasowej „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bydgoskiego na lata 2003 – 2010” stanowiącej załącznik do Uchwały Rady Powiatu Bydgoskiego Nr 44/IX/03 z dnia 3 października 2003r. pomimo, iż nie utraciła swej ważności wymaga przystosowania do obecnej rzeczywistości.

Strategia zawiera wytyczne nie tylko dla instytucji pomocy społecznej, ale również dla organizacji pozarządowych, a także innych instytucji działających w obszarze pomocy społecznej. Strategia zorientowana jest na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Opracowanie strategii poprzedziła diagnoza problemów społecznych na terenie Powiatu Bydgoskiego.

Załącznik do
Uchwały nr 173/XXVII/09
Rady Powiatu Bydgoskiego
z dnia 26 lutego 2009r.

**Powiatowa Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Bydgoskim
na lata 2009-2015**

Bydgoszcz 2009

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

Rozdział I Charakterystyka Powiatu Bydgoskiego

- 1.1. Zarys społeczno-demograficzny
- 1.2. Edukacja
- 1.3. Organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Bydgoskiego w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej
- 1.4. Powiatowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- 1.5. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej

Rozdział II Diagnoza problemów społecznych Powiatu Bydgoskiego

- 2.1. Ubóstwo
- 2.2. Sieroctwo
- 2.3. Bezdomność
- 2.4. Bezrobocie
- 2.5. Niepełnosprawność
- 2.6. Długotrwała lub ciężka choroba
- 2.7. Przemoc w rodzinie
- 2.8. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi
- 2.9. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- 2.10. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
- 2.11. Brak umiejętności w przystosowania się do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze
- 2.12. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą
- 2.13. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- 2.14. Alkoholizm lub narkomania
- 2.15. Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa
- 2.16. Klęska żywiołowa lub ekologiczna

Rozdział III Analiza szans i zagrożeń, a także mocnych i słabych stron Powiatu Bydgoskiego

- 3.1. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia
- 3.2. Analiza SWOT – mocne i słabe strony

Rozdział IV Cele strategiczne i operacyjne rozwiązywania problemów społecznych

Zakończenie

Wprowadzenie

Zgodnie z art.19 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. pomocy społecznej(Dz.U. z 2008r. Nr 115, poz.728 z późn. zm.) zadaniem własnym powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Strategia stanowi podstawę lokalnej polityki społecznej. Jej zadaniem jest stworzenie rozwiązań systemowych, długofalowych i kompleksowych umożliwiających działania osłonowe na rzecz osób i rodzin – mieszkańców Powiatu Bydgoskiego będących w trudnej sytuacji życiowej.

Dotychczasowa „Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Bydgoskiego na lata 2003 – 2010” stanowiąca załącznik do Uchwały Rady Powiatu Bydgoskiego Nr 44/IX/03 z dnia 3 października 2003r. pomimo, iż nie utraciła swej ważności wymaga uzupełnienia.

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej pojawiły się przed samorządami nowe zadania z zakresu polityki społecznej. Wynikają one z polityki regionalnej Unii Europejskiej. Nowa ustawa o pomocy społecznej, która weszła w życie z dniem 1 maja 2004r. przeniosła nas z pomocy społecznej, której podstawową funkcją było udzielanie wsparcia finansowego do pomocy społecznej nastawionej na wzmocnienie postaw aktywnych.

Cytowana ustawa definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodziną przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Główne cele pomocy społecznej sprowadzają się przede wszystkim do:

- wspierania osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienia dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienia dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienia profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracji ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenia sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Wychodząc naprzeciw nałożonym zadaniom, wydaje się koniecznym opracowanie aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia zawiera wytyczne nie

tylko dla instytucji pomocy społecznej, ale również dla organizacji pozarządowych, a także innych instytucji działających w obszarze pomocy społecznej takich jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Strategia zorientowana jest na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu zdefiniowanemu w Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski jako brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Wykluczenie społeczne to także sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie, zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Strategia jest zgodna z lokalnymi dokumentami strategicznymi „Strategią Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego na lata 2008-2015: która określiła misję Powiatu jako zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy. Tak zdefiniowany cel główny został uściślony w zakresie ładu społecznego do „ograniczenia bezrobocia i patologii społecznych”

Opracowanie strategii poprzedziła diagnoza problemów społecznych na terenie Powiatu Bydgoskiego. Dane wykorzystane w niniejszym dokumencie pochodzą z Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy, Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Urzędu Statystycznego, Miejskiej Komendy Policji w Bydgoszczy jak również Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Rozdział I Charakterystyka Powiatu Bydgoskiego

1.1. Zarys społeczno-demograficzny

Powiat bydgoski usytuowany jest w środkowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, zajmuje 7,8% jego powierzchni, a zamieszkuje go obecnie ok. 100123 mieszkańców.

Tabela Nr 1. Powierzchnia i ludność Powiatu Bydgoskiego w 2008 roku.

wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność	Ludność na km ²
Powiat Bydgoski	1395	100123	72
Białe Błota	122	15417	126
Dąbrowa Chełm.	125	7430	59
Dobrcz	130	9650	74
Koronowo	412	23528	57
Nowa Wieś Wielka	148	8806	60
Osielsko	103	10007	97
Sicienko	180	9120	51
Solec Kujawski	175	16165	92

(dane uzyskano z Urzędów Gmin oraz Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy stan na 31.12.2008r.)

Z Powiatem Bydgoskim graniczą powiaty: chełmiński, inowrocławski, nakielski, toruński, tucholski, świecki, żniński. Tworzą go gminy: Białe Błota, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko oraz Solec Kujawski, obejmując łącznie 124 sołectwa. Siedziba Starostwa znajduje się w Bydgoszczy. W Powiecie Bydgoskim status miasta posiadają: Koronowo i Solec Kujawski. Sieć osadniczą powiatu tworzą przede wszystkim wsie w liczbie 215, w tym kilka bardzo dużych, np. Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko. Osady wiejskie, leżące w strefie podmiejskiej Bydgoszczy, pełnią funkcje pozarolnicze (mieszkalnictwo, usługi, handel), a przede wszystkim spełniają rolę rekreacyjno-wypoczynkową i turystyczną. Powiat bydgoski ma bardzo dogodne położenie komunikacyjne.

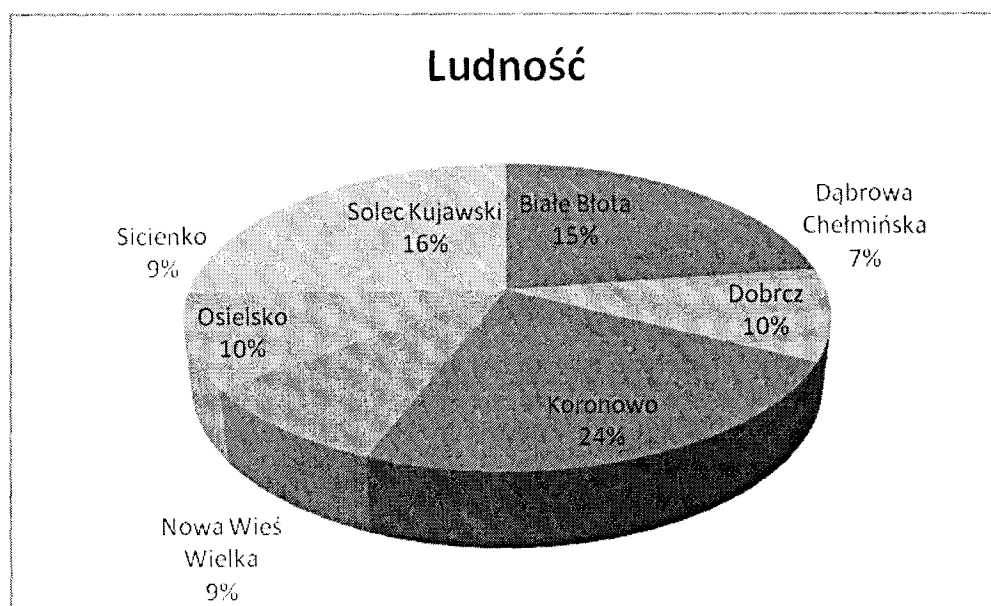

Tabela Nr 2. Ruch naturalny w Powiecie Bydgoskim w latach 2006 – 2007 przedstawia poniższa tabelka.

	Ruch naturalny stan na 31.12.2006 r.			Ruch naturalny stan na 31.12.2007 r.		
	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Powiat Bydgoski	1058	729	329	1086	794	292
Białe Błota	155	85	70	150	87	63
Dąbrowa Chełmińska	91	48	43	86	60	26
Dobrcz	101	73	28	119	95	24
Nowa Wieś Wielka	83	56	27	100	57	43
Osielsko	87	67	20	101	70	31
Sicienko	94	67	27	117	60	57
Koronowo	257	194	63	340	219	21
Solec Kujawski	190	139	51	173	146	27

(dane z Urzędu Statystycznego z Bydgoszczy)

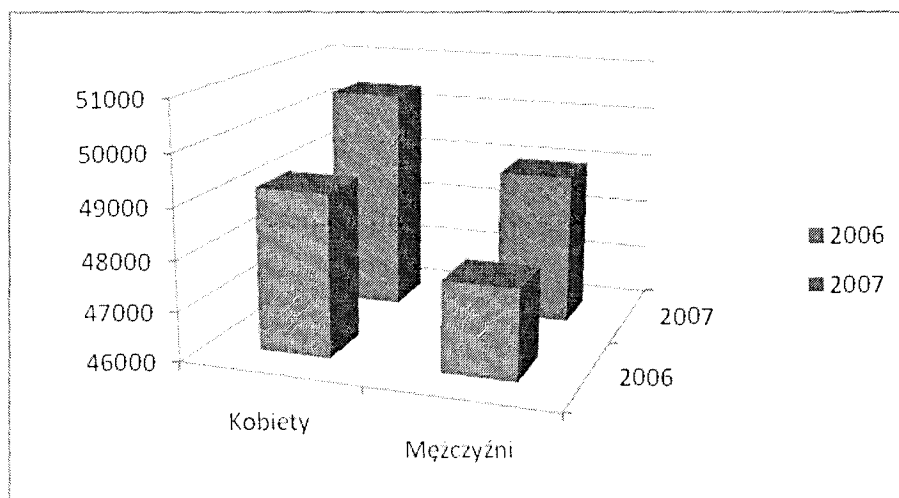
Tabela Nr 3. Liczba zawieranych małżeństw w Powiecie Bydgoskim w latach 2006 – 2007.

	Ruch naturalny stan na 31.12.2006 r.	Ruch naturalny stan na 31.12.2007 r.
	Zawierane małżeństwa	Zawierane małżeństwa
Powiat Bydgoski	588	635
Białe Błota	84	92
Dąbrowa Chełmińska	57	35
Dobrcz	67	74
Nowa Wieś Wielka	41	51
Osielsko	44	44
Sicienko	63	64
Koronowo	139	168
Solec Kujawski	93	107

(dane z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy)

Analizując powyższe dane można zaobserwować, że pomimo wzrostu zawieranych w 2007 roku małżeństw i niewielkiego wzrostu liczby urodzeń w porównaniu do 2006 roku, przyrost naturalny wykazuje tendencję spadkową. Spowodowane jest to wysoką liczbą zgonów w porównaniu do liczby urodzeń w powiecie bydgoskim oznacza to, że w sferze społecznej występuje proces starzenia się społeczeństwa.

Wykres Nr 2. Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Powiatu Bydgoskiego w latach 2006 – 2007.

(dane z Urzędu Statystycznego z Bydgoszczy)

Z danych zawartych na wykresie wynika, że zarówno liczba kobiet jak i mężczyzn w 2007 roku wzrosła odpowiednio o 1182 i 1173 w porównaniu do 2006 roku.

Analizie poddano na podstawie danych z 2007 mieszkańców powiatu w podziale na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym poprodukcyjnym. Dane zawiera poniższa tabela.

gmina	Ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	poprodukcyjnym
Białe Błota	3703	9999	1502
Dąbrowa Chelm.	1819	4662	866
Dobrecz	2214	5940	1234
Koronowo	5103	15215	3089
Nowa Wieś Wlk.	2064	5568	896
Osielsko	2496	6648	984
Sicienko	2206	5928	1052
Solec Kujawski	3481	10363	2354
ogółem	23086	64323	11977

(dane uzyskano z Urzędu Statystycznego stan na 31.12.2007r.)

1.2. Edukacja

Powiat Bydgoski dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo – wychowawczych, w tym szkolnictwa publicznego. W ośmiu gminach powiatu funkcjonuje 38 szkół podstawowych z liczbą 7879 uczniów. Najwięcej szkół publicznych prowadzi Gmina Koronowo (10), najmniej Solec Kujawski (2). Gminy są również organem prowadzącym dla 22 gimnazjów z liczbą 4294 uczniów.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne powiatu tworzy 5 zespołów szkół prowadzących 24 typy szkół wszystkich poziomów kształcenia. Są to:

- Zespół Szkół Zawodowych w Koronowie prowadzący 6 typów szkół z liczbą 715 uczniów,
- Zespół Szkół Agro – Ekonomicznych w Karolewie prowadzący 4 typy szkół z liczbą 370 uczniów,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Solcu Kujawskim prowadzący 7 typów szkół z liczbą 370 uczniów,
- Zespół Szkół Licealnych w Koronowie prowadzący 2 typy szkół z liczbą 281 uczniów,
- Zespół Szkół (Specjalnych) w Koronowie prowadzący 4 typy szkół z liczbą 97 uczniów.

Sieć szkół z filią w Bydgoszczy i placówek publicznych uzupełniają: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koronowie i 2 licea niepubliczne w Solcu Kujawskim.

Ogółem do szkół ponadgimnazjalnych powiatu uczęszcza 2048 uczniów, w tym 1873 to uczniowie szkół młodzieżowych. Corocznie szkoły ponadgimnazjalne powiatu opuszcza ok. 500 absolwentów, w tym 100–120 to absolwenci liceów ogólnokształcących, ok. 130 – 150 kończy zasadnicze szkoły zawodowe, a ok. 250 to absolwenci techników i liceów profilowanych. Najwięcej uczniów kształci się w zawodach mechanik pojazdów samochodowych, technik mechanik, technik ekonomista i technik informatyk. Ogółem szkoły

ponadgimnazjalne powiatu kształcą absolwentów w 15 zawodach na poziomie średnim w ok. 25 – 30 klasach wielozawodowych na poziomie zasadniczym.

Oferty środowiskowych szkół powiatu uzupełnia sieć szkół miasta Bydgoszczy, do których uczęszczają absolwenci gimnazjów gmin graniczących z miastem oraz 15 – 20 % absolwentów gimnazjów z pozostałych gmin. Równocześnie do szkół kształcących w poszukiwanych specjalnościach tj. ZSA – E w Karolewie i ZSZ w Koronowie uczęszcza młodzież z terenu powiatów : świeckiego, sępoleńskiego, tucholskiego.

W szkołach wszystkich typów funkcjonujących na terenie powiatu zatrudnionych jest ok. 1400 nauczycieli, z tego 80% to nauczyciele mianowani i dyplomowani. Wszystkie gminy posiadają dobrze rozwiniętą sieć placówek kulturalnych, na którą składa się 8 gminnych domów kultury oraz 32 świetlice środowiskowe.

Ważną rolę w krzewieniu kultury, w tym szczególnie wśród dzieci i młodzieży, spełniają biblioteki. Ogółem biblioteki i filie biblioteczne dysponują księgozbiorem ok. 280 tys. woluminów, z których korzysta ponad 12,5% mieszkańców.

1.3. Organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Bydgoskiego w zakresie pomocy społecznej oraz rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Rada Powiatu Bydgoskiego Uchwałą Nr 161/XXV/08 z dnia 30 grudnia 2008r. przyjęła „Program współpracy organów Powiatu Bydgoskiego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na 2009 rok”

Opracowany program jest wyrażeniem woli kształtowania współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa oraz potwierdzeniem intencji realizacji zadań ustawowych w ścisłym z nimi współdziałaniu. Stanowi on również podstawę do zlecania zadań publicznych organizacjom pozarządowym oraz udzielania dotacji na ich realizację.

Program został poddany konsultacjom społecznym poprzez jego wywieszenie na stronie internetowej powiatu oraz pozytywnie zaopiniowany przez przedstawicieli Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Bydgoskiego. Zgodnie z Regulaminem, przyjętym na II Konferencji Organizacji Pozarządowych Powiatu Bydgoskiego w dniu 7 grudnia 2005r., Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Bydgoskiego składa się z ośmiu osób reprezentujących gminy Powiatu Bydgoskiego, delegata do Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz przedstawiciela wytypowanego przez Radę Powiatu Bydgoskiego.

Analiza bazy danych organizacji pozarządowych sporządzona w oparciu o przesyłane przez organizacje pozarządowe informacje i publikowanej na stronie internetowej Powiatu Bydgoskiego wskazują, iż w granicach powiatu w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej funkcjonują liczne organizacje pozarządowe tj:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej „SPOKOJNA PRZYSTAŃ” 86 – 010 Koronowo, ul. Paderewskiego 35
- Klub Żeglarski WIND 86 – 010 Koronowo, ul. Dworcowa 8/8
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Sprawnych Inaczej 86 – 010 Koronowo, ul. Farna 14
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Ziemi Koronowskiej, 86 – 010 Koronowo, ul. Paderewskiego 3

- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, 86 – 050 Solec Kujawski, ul. 29 Listopada 12
- Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka, 86 – 050 Solec Kujawski, ul. 29 Listopada 12
- Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych, 86 – 022 Dobrcz, Gądecz 33
- Stowarzyszenie PROMYK 86 – 005 Białe Błota, ul. Szubińska 7
- Koronowski Zakład Doskonalenia Zawodowego, 86 – 010 Koronowo, ul. Kotomierska 7
- Stowarzyszenie Sołtysów Województwa Kujawsko – Pomorskiego, 86 – 022 Dobrcz Kotomierz, ul. Koronowska 35
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych DELFIN, 86 – 050 Solec Kujawski, ul. 29 Listopada 10
- Ludowy Klub Sportowy Bolumin, 86 – 070 Dąbrowa Chełmińska, Bolumin 37
- ZHP – Hufiec Solec Kujawski, 86 – 050 Solec Kujawski, ul. Kościuszki 30
- Klub Seniora WRZOS przy Zarządzie Gminnym Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, 86 – 060 Nowa Wieś Wielka, ul. Aleja Pokoju 12
- Klub Seniora RAZEM RAŻNIEJ, gmina Białe Błota, 86 – 065 Łochowo ul. Cyprysowa 2
- Parafialny Zespół CARITAS przy Parafii Św. Maksymiliana, gm. Osielsko, 86 – 021 Maksymilianowo, ul. Kościelna 1
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Gminny 86 – 060 Nowa Wieś Wielka, ul. Aleje Pokoju 10
- Wiejski Klub Sportowy O.R.I 86 – 005 Białe Błota, Kruszyn Krajeński, ul. Brzozowa 15
- Stowarzyszenie „Żyjmy Lepiej” Osielsko ul. Centralna 6a, 86-031 Osielsko
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Ludzi w Podeszłym Wieku – Klub Seniora ul. Czerska 40, 86-005 Białe Błota
- Koronowskie Stowarzyszenie Pomocy Społecznej ul. Pomianowskiego 1, 86-010 Koronowo

1.4. Powiat jako organ prowadzący.

Na terenie powiatu funkcjonują 2 ponadgminne domy pomocy społecznej zapewniające całodobową opiekę osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Strukturę organizacyjną i szczegółowy zakres zadań tych jednostek określają regulaminy organizacyjne, przyjęte przez Zarząd Powiatu Bydgoskiego.

Domy świadczą na rzecz Mieszkańców, w oparciu o indywidualne potrzeby umieszczonych osób, usługi w zakresie potrzeb bytowych, usługi opiekuńcze oraz usługi wspomagające na poziomie obowiązującego standardu.

Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie działa od 18 lat; przeznaczony jest dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Liczba miejsc rzeczywistych wynosiła 70. Na dzień 31.12.2008 r. wszystkie miejsca były wykorzystane - Dom zamieszkiwało 70 Mieszkańców; natomiast na umieszczenie w jednostce oczekiwało 8 osób skierowanych przez gminy.

Struktura Mieszkańców Domu pod względem stopnia niepełnosprawności przedstawiała się następująco:

- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim – 10 osób

- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym – 22 osób
- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym – 26 osób
- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu głębokim – 12 osób.

Spośród Mieszkańców - 42 osoby były ubezwłasnowolnione całkowicie, 2 osoby – częściowo ubezwłasnowolnione. Opiekunami prawnymi tych osób byli członkowie rodzin oraz pracownicy Domu.

Na dzień 31.12.2008 r. zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wynosiło 47,63, w tym 38 pracowników zespołu terapeutyczno – opiekuńczego zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Dom Pomocy Społecznej w Koronowie działa od 1995 r.; przeznaczony jest dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Liczba miejsc rzeczywistych wynosiła 96. Na dzień 31.12.2008 r. Dom zamieszkiwały 93 osoby, w tym 20 osób przewlekłe somatycznie chorych (do dnia 28.05.2008 r. tj. decyzji Wojewody – Kujawsko Pomorskiego dps był przeznaczony zarówno osób przewlekłe somatycznie chorych jak i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie).

Struktura Mieszkanek Domu niepełnosprawnych intelektualnie przedstawiała się następująco:

- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim – 3 osoby
- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym – 28 osób
- osoby niepełnosprawne intelektualnie na pograniczu stopnia umiarkowanego/znacznego – 3 osoby
- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym – 22 osób
- osoby niepełnosprawne intelektualnie w stopniu głębokim – 13 osób.

Spośród Mieszkańców - 51 osób to osoby całkowicie ubezwłasnowolnione. Opiekunami prawnymi tych osób byli członkowie rodzin, pracownicy Domu oraz inne osoby ze środowiska

Na dzień 31.12.2008 r. zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wynosiło 71,08, w tym 46 pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z końcem 2008 r. w domach pomocy społecznej prowadzonych przez Powiat Bydgoski zostały sfinalizowane działania związane z realizacją programów naprawczych, mające na celu dostosowanie do obowiązującego standardu.

Powiat Bydgoski jest organem prowadzącym dla placówki opiekuńczo-wychowawczej – Domu Dziecka w Trzemiętowie.

Dom Dziecka w Trzemiętowie jest całodobową placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, posiadającą 30 miejsc socjalizacyjnych i grupę usamodzielnienia – 10 miejsc.

Placówka ma charakter koedukacyjny i jest przeznaczona dla dzieci wieku 7-18 lat.

Społeczność wychowanków podzielona jest na grupy wychowawcze, nad którymi opiekę sprawują wyznaczeni wychowawcy. Z każdym dzieckiem realizowany jest indywidualny plan pracy, opracowany przy udziale dziecka, w porozumieniu z psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym a także innymi specjalistami. Indywidualny plan pracy uwzględnia wiek dziecka, jego możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną i przebieg procesu przygotowania dziecka do usamodzielnienia.

Placówka zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich niezbędne potrzeby, zapewnia kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych, i szkolnych, zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, a dzieciom niepełnosprawnym – zajęcia specjalistyczne i odpowiednią rehabilitację.

Funkcjonująca w strukturze placówki grupa usamodzielnienia obejmuje wychowanków w wieku 14-18 lat. Wychowankowie są objęci działaniami skierowanymi na przygotowanie ich do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki.

Placówka dysponuje trzema mieszkaniami dla dzieci z grupy usamodzielnienia. Każde z mieszkań posiada pokój (2 lub 3 – osobowy) łazienkę oraz kuchnię.

Dom Dziecka w Trzemiętowie podejmuje również pracę z rodzinami wychowanków oraz działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

W 2008 roku w placówce przebywało łącznie 64 wychowanków (wszystkie dzieci zostały skierowane na podstawie postanowień sądu), z których 16 opuściło placówkę: 6 osób zostało usamodzielnionych i objętych indywidualnymi programami usamodzielnienia, 5 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, 1 wychowanka została przeniesiona do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, 4 wychowanków powróciło do domu rodzinnego. Specjaliści zatrudnieni w placówce udzielają porad byłym wychowankom placówki w okresie 3 lat po opuszczeniu placówki.

Na dzień 31.12.2008 r. w placówce opiekuńczo-wychowawczej zatrudnionych było 29 osób, w tym 10 osób w oparciu o Kartę Nauczyciela.

Z dniem 31.12.2008 r. placówka zakończyła realizację programu naprawczego, w celu dostosowania do obowiązującego standardu.

1.5. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej

Do zadań własnych powiatu w zakresie pomocy społecznej należy:

1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;

2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;

3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;

4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;

5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;

6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;

8) pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;

9) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;

10) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

11) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;

12) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;

13) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;

14) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;

15) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

16) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;

17) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;

18) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1) pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;

2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Rozdział II Diagnoza problemów społecznych Powiatu Bydgoskiego

Poziom życiowy członków społeczeństwa może być chroniony za pomocą działań o różnym charakterze. Zasada opiekuńcza odnosi się z reguły do tych osób, które nie mają uprawnień ubezpieczeniowych czy zaopatrzeniowych, a znajdują się w sytuacji wymagającej pomocy. Pomoc ta może być udzielana ze środków budżetowych państwa, samorządów, organizacji społecznych oraz ofiarności społecznej. W tym przypadku decyduje aktualna sytuacja materialna osoby ubiegającej się o pomoc. Zasada opiekuńczości właściwa jest pomocy społecznej. Ma ona na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Zadaniem pomocy społecznej na poziomie lokalnym jest współtworzenie godziwych warunków egzystencji i pracy dla grup charakteryzujących się ubóstwem i dotkniętych m.in. niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, bezrobociem, alkoholizmem lub narkomanią. Podstawowym jej celem – obok zapewnienia im doraźnej pomocy – jest doprowadzenie, jeśli to tylko możliwe, do samodzielności życiowej osób i rodzin – do sytuacji, w której nie będą one wymagały zewnętrznego wsparcia.

Z roku na rok na pomoc społeczną wydatkowanych jest coraz więcej środków finansowych. Coraz częściej mamy do czynienia z rodzinami żyjącymi na poziomie minimum socjalnego lub poniżej tego minimum.

Brak dachu nad głową, niemożność podjęcia pracy, niepełnosprawność, niedostatek środków do życia, osamotnienie, uzależnienie od alkoholu, przemoc w rodzinie, zagubienie w świecie – to zaledwie kilka przykładów problemów z codziennego życia mieszkańców Powiatu Bydgoskiego. Problemy te swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze osoby.

Codziennie życiu mieszkańców Powiatu Bydgoskiego towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą liczbę ludzi i coraz młodsze pokolenia. Zmuszają one część społeczeństwa do szukania różnych form pomocy, w tym i korzystania z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej.

Analizie poddane zostały obszary pomocy społecznej ustalone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. z 2008r. Nr 115, poz. 728 z późn. zm.)

2.1. Ubóstwo

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu ubóstwa			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	213	1,45	102	0,66
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	6	0,08	7	0,09
Dobrcz	9.495	9.650	209	2,20	200	2,07
Koronowo	23.481	23.528	364	1,55	289	1,22
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	269	3,16	224	2,54
Osielsko	9.604	10.007	165	1,72	121	1,21
Sicienko	9.035	9.120	230	2,55	185	2,03
Solec Kujawski	16.070	16.165	348	2,17	284	1,76
Ogółem (powiat)	98.210	100.123	1804	1,84	1412	1,41

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Szczegółową analizę ilości osób i rodzin którym przyznano pomoc społeczną w 2007 i 2008r. z powodu ubóstwa w poszczególnych gminach w Powiecie Bydgoskim przedstawia tabela powyżej, przy czym należy zaznaczyć, iż w niektórych rodzinach wystąpiło wiele powodów trudnej sytuacji.

W porównaniu z rokiem 2007 zmalała nieznacznie liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w roku 2007 wyniosła 1804 osoby w powiecie, natomiast liczba ta spadła w roku 2008 do 1412 osób, mimo tego utrzymuje się w dalszym ciągu na wysokim poziomie.

Jak wynika z powyższej tabeli najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkiwało w gminach: Koronowo, Solec Kujawski, Nowa Wieś Wielka; najmniej zaś osób wymagających pomocy zamieszkiwało gminę Dąbrowa Chełmińska.

Większość osób trafiających do ośrodków pomocy społecznej kwalifikowała się do udzielenia pomocy finansowej, ponieważ dochód tych osób był tak niski, iż nie przekraczał kryterium ustalonego zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, przy jednoczesnym wystąpieniu jednej z przesłanek wymienionych w ustawie. Analiza powodów przyznania pomocy społecznej z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wskazuje, że dominującym powodem trudnej sytuacji życiowej, a jednocześnie przyczyną ubiegania się o pomoc, zarówno w roku 2007, jak i 2008 było ubóstwo. W praktyce za kryterium ubóstwa uznawane jest kryterium dochodowe określone w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, które podlega waloryzacji i wynosi obecnie: na osobę samotnie gospodarującą- 477 zł, osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 351 zł.

„Ubóstwo” jest terminem definiowanym jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub

grupy społecznej”(Pilch T., Lepalczyk I. (red.), Pedagogika społeczna, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1995). Pojęcie ubóstwa jest określane jako stan, w którym jednostce, rodzinie czy grupie społecznej brakuje środków materialnych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Do tych potrzeb zalicza się: wyżywienie, ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych. Zjawisko ubóstwa dotyka różne grupy społeczne w których osoby dorosłe, są dłuższy okres czasu bezrobotne, rodziny wielodzietne, rodziny z osobą niepełnosprawną lub przewlekle chorą, rodziny niepełne, osoby o niskim poziomie wykształcenia, osoby uzależnione od alkoholu czy narkotyków, osoby zwolnione z zakładu karnego itp.

Ubóstwo powoduje zaburzenia w wykonywaniu podstawowych funkcji rodziny. Zapobieganie ubóstwu jest jednym z celów polityki społecznej.

2.2. Sieroctwo

Gmina	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu sieroctwa			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	0	0,00	0	0,00
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	0	0,00	2	0,02
Koronowo	23.481	23.528	3	0,01	3	0,01
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	0	0,00	0	0,00
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	-
Sicienko	9.035	9.120	1	0,01	1	0,01
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0,00	0	0,00
ogółem	98.210	100.123	4	0,004	6	0,005

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Z obserwacji zachodzących zjawisk w kraju wynika, iż obecnie sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, nie poczuwanie się do odpowiedzialności za dzieci, brak związków uczuciowych pomiędzy członkami rodziny a szczególnie brak miłości do dzieci. Na terenie Powiatu Bydgoskiego w latach 2007-2008 problem ten występował w bardzo znikomym stopniu. W roku 2007 były to 4 przypadki w skali powiatu i wystąpiły na terenie dwóch gmin: gminy Koronowo - 3 przypadki w roku 2007 oraz na terenie gminy Sicienko - 1 przypadek . Natomiast w 2008r. odsetek ten wzrósł do 6 przypadków w powiecie, na terenach trzech

gmin: gminy Dobrcz-2 przypadki, gminy Koronowo – 3 przypadki oraz w gminie Sicienko – 1 przypadek.

W literaturze funkcjonują dwa rodzaje sieroctwa takie jak:

1. sieroctwo naturalne – jest to fakt nieposiadania przez dziecko obojga rodziców lub jednego rodzica, a powodem jest śmierć;
2. sieroctwo społeczne – jest to stan pozbawienia dzieci, trwale lub przejściowo szans wychowywania się we własnej rodzinie z powodu:
 - braku bezpośredniego kontaktu rodziców z dzieckiem spowodowane dużym zaangażowaniem rodzica w swoją pracę zawodową, w takim wypadku dzieci czują się osamotnione,
 - niewłaściwej atmosfery między rodzicami i dziećmi, konfliktów rodzinnych, błędów wychowawczych popełnianych przez rodziców, braku odpowiedzialności za dzieci, braku więzi uczuciowych między członkami rodziny, rozpadu rodziny np. rozwód, odejście jednego rodzica;
 - złej sytuacji materialnej, mieszkaniowej (ubóstwo, bezrobocie);
 - uzależnienia od środków psychoaktywnych jednego lub obojga rodziców (alkohol, narkotyki, papierosy, leki uspokajające, nasenne)
 - stosowania przemocy przez rodzica nad dzieckiem.

Wymienione powyżej przyczyny prowadzą do nie pełnienia przez rodziców w sposób prawidłowy podstawowych funkcji wychowawczych i społecznych. W wyniku tego zakłócony jest prawidłowy, optymalny rozwój intelektualny, emocjonalny i moralny dziecka oraz niezaspokojone są podstawowe potrzeby takie jak: potrzeby fizjologiczne, poczucie bezpieczeństwa, potrzeby miłości i przynależności, potrzeby szacunku i uznania oraz potrzeby samorealizacji. Taka sytuacja może prowadzić do ograniczenia lub pozbawienia rodziców biologicznych przez sąd rodzinny i nieletnich praw rodzicielskich. W takich przypadkach sąd może oddać rodziców pod dozór kuratora sądowego, umieścić dzieci w rodzinie zastępczej, adopcyjnej lub skierować do placówki opiekuńczo - wychowawczej.

2.3. Bezdomność

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu bezdomności			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	14	0,10	10	0,06
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	1	0,01	1	0,01
Dobrcz	9.495	9.650	5	0,05	3	0,03
Koronowo	23.481	23.528	12	0,05	7	0,02
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	1	0,01	0	0,00
Osielsko	9.604	10.007	4	0,04	2	0,02
Sicienko	9.035	9.120	3	0,03	1	0,01
Solec Kujawski	16.070	16.165	6	0,04	23	0,14
ogółem	98.210	100.123	46	0,05	47	0,05

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Problem bezdomności na terenie Powiatu Bydgoskiego istnieje i w porównywanym latach 2007-2008 utrzymuje się na stałym poziomie. Niepokojącym jest fakt, iż odsetek osób bezdomnych wzrósł znacząco w gminie Solec Kujawski: w roku 2007 było to 6 osób, natomiast w 2008 roku osób tych było aż 23. W gminach Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Sicienko liczba osób bezdomnych była bardzo niska, są to pojedyncze przypadki. Na terenie Powiatu Bydgoskiego brak jest schronisk i noclegowni, osoby bezdomne są kierowane do schroniska funkcjonującego na terenie miasta Bydgoszcz oraz do miast i powiatów w których są aktualnie wolne miejsca.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę nie zamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Pomoc bezdomnym należy do zadań własnych gminy. Pomoc ta może mieć formę udzielenia schronienia, posiłku, ubrania, a także zasiłku celowego na leczenie. Gminy mogą zlecać wykonywanie tych zadań organizacjom pozarządowym.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej opracowało resortowy Program „Bezdomność”, w którym zostały uwzględnione działania o charakterze:

- profilaktycznym – zapobiegające utrwalaniu się i poszerzaniu zjawiska bezdomności, skierowane do najbardziej zagrożonych bezdomnością grup społecznych
- osłonowym – zapobiegające degradacji biologicznej i społecznej osób bezdomnych z zastosowaniem standardowych rodzajów i form świadczeń pomocy społecznej oraz podstawowych elementów pracy socjalnej

- aktywizującym, zmierzające do wyprowadzania z bezdomności konkretnych osób i grup społecznych, rokujących perspektywy przezwyciężenia tej sytuacji.

Obowiązujące przepisy przewidują działania aktywizujące m.in. w postaci indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności. Program taki jest opracowywany wspólnie przez bezdomnego i pracownika socjalnego, a jego realizacja wymaga aktywnego współdziałania ze strony bezdomnego w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych. Ze strony pracownika socjalnego bezdomny może oczekiwać pomocy m.in. w leczeniu uzależnień, uzyskaniu zatrudnienia, uzyskaniu konsultacji prawnej i psychologicznej, rozwiązaniu problemów rodzinnych i mieszkaniowych. Osoba bezdomna objęta programem wychodzenia z bezdomności zostaje także objęta ubezpieczeniem zdrowotnym. Realizacja programu wychodzenia z bezdomności może być przerwana, jeśli zostanie stwierdzone uporczywe naruszanie przez osobę bezdomną postanowień programu, uniemożliwiające jego dalszą realizację, lub gdy opuści ona miejsce, w którym program jest realizowany, bez zgłoszenia tego pracownikowi socjalnemu

2.4. Bezrobocie

Bezrobocie w Powiecie Bydgoskim jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje, są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Brak pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i ostatecznie korzystanie z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu w latach 2006 - 2008 przedstawiała się następująco:

wyszczególnienie	rok	Liczba bezrobotnych	Kobiety	
			ogółem	W stosunku do liczby bezrobotnych (w %)
Koronowo	XII.2006	2 033	1 235	60,75
	XII.2007	1 549	974	62,88
	XII.2008	1 302	749	57,53
Solec Kujawski	XII.2006	659	443	67,22
	XII.2007	490	323	65,92
	XII.2008	439	241	54,90
Białe Błota	XII.2006	595	361	60,67
	XII.2007	409	250	61,12
	XII.2008	299	184	61,54

Dąbrowa Chelmińska	XII.2006	496	271	54,64
	XII.2007	266	141	53,01
	XII.2008	211	119	56,40
Dobrcz	XII.2006	501	315	62,87
	XII.2007	327	223	68,20
	XII.2008	255	182	71,37
Nowa Wieś Wielka	XII.2006	376	218	57,98
	XII.2007	242	163	67,36
	XII.2008	205	128	62,44
Osielsko	XII.2006	329	201	61,09
	XII.2007	208	143	68,75
	XII.2008	160	93	58,13
Sicienko	XII.2006	397	224	56,42
	XII.2007	262	160	61,07
	XII.2008	226	127	56,20
Powiat Bydgoski	XII.2006	5 386	3 268	60,68
	XII.2007	3 753	2 377	63,34
	XII.2008	3 097	1 823	58,87

Stopa bezrobocia (w %) w Powiecie Bydgoskim w porównaniu z Bydgoszczą, średnią stopą w województwie kujawsko-pomorskim, a także średnią w kraju:

Wyszczególnienie	XII.2006	XII.2007	XI.2008
POLSKA	14,8	11,2	9,1
województwo kujawsko – pomorskie	19,2	14,9	12,6
Bydgoszcz	8,4	6,2	4,5
Powiat Bydgoski	16,1	11,0	8,5

Liczba aktywizowanych osób bezrobotnych z terenu Powiatu Bydgoskiego w roku 2008 ze środków Funduszu Pracy i EFS.

wyszczególnienie	przechodzący z 2007r.	skierowani w 2008r.	RAZEM
prace interwencyjne	25	63	88
roboty publiczne	41	217	258
szkolenia	19	408	427
podjęcia działalności gospodarczej	-	76	76
staże	158	258	416
refundacja kosztów doposażenia miejsc pracy	3	71	74
przygotowanie zawodowe	39	119	158
dojazdy do pracy	153	272	425
prace społecznie użyteczne	-	422	422
RAZEM	438	1906	2344

Bezrobotni wg wieku, wykształcenia i stażu pracy z terenu Powiatu Bydgoskiego.

Wyszczególnienie		XII.2006			XII.2007			XII.2008		
		Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet
Wiek	18-24	1141	21,18	668	715	19,05	459	656	21,18	400
	25-34	1488	27,63	1024	1073	28,59	780	917	29,60	601
	35-44	1163	21,59	755	786	20,94	526	594	19,18	383
	45-54	1298	24,10	724	897	23,90	517	673	21,73	359
	55-59	256	4,75	97	231	6,16	95	224	7,24	80
	60 i powyżej	40	0,74	-	51	1,36	-	33	1,07	-
wykształcenie	wyższe	190	3,53	132	167	4,45	123	195	6,30	131
	policealne i średnie zawodowe	858	15,93	618	637	16,97	456	542	17,50	356
	średnie ogólnokształcące	311	5,77	248	257	6,85	215	228	7,36	163
	zasadnicze zawodowe	1956	36,32	1156	1317	35,09	767	1026	33,13	578
	gimnazjalne i poniżej	2071	38,45	1114	1375	36,64	816	1106	35,71	595

Wyszczególnienie		XII.2006			XII.2007			XI.2008		
		Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział w %	Liczba bezrobotnych kobiet
staż pracy	do 1 roku	688	12,77	467	480	12,79	348	439	14,18	296
	1-5 lat	1142	21,20	673	801	21,34	524	704	22,73	411
	5-10 lat	853	15,84	547	603	16,07	401	450	14,53	272
	10-20 lat	952	17,68	587	654	17,43	402	549	17,73	311
	20-30 lat	578	10,73	242	395	10,52	168	329	10,62	141
	30 lat i więcej	107	1,99	27	97	2,59	12	115	3,71	23
	bez stażu	1066	19,79	725	723	19,26	522	511	16,50	369
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	394	7,31	208	411	10,95	243	457	14,76	236
	1-3	790	14,67	383	680	18,12	351	890	28,73	444
	3-6	729	13,54	438	574	15,29	335	559	18,05	318
	6-12	678	12,59	355	502	13,38	302	405	13,08	247
	12-24	796	14,78	465	406	10,82	248	278	8,98	185
	powyżej 24	1999	37,11	1419	1180	31,44	898	508	16,40	393
OGÓŁEM		5386	100,00	3268	3753	100,00	2377	3097	100,00	1823

W 2009 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy zaplanował realizację na rzecz bezrobotnych mieszkańców Powiatu Bydgoskiego szeregu usług i instrumentów rynku pracy:

- staż, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy - według zapotrzebowania pracodawców,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej - dla wszystkich osób bezrobotnych zainteresowanych uruchomieniem własnej firmy,
- szkolenia grupowe - organizowane przez PUP zgodnie z planem szkoleń dostosowanym do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- szkolenia indywidualne - na wniosek osoby bezrobotnej, po przedstawieniu uprawdopodobnienia zatrudnienia,
- roboty publiczne - według zapotrzebowania poszczególnych gmin; PUP zwrócił się z prośbą do wójtów/burmistrzów o przedstawienie planu potrzeb zatrudnieniowych, z podziałem na rodzaje wykonywanych prac (melioracyjne, porządkowe, drogowe, remontowe, budowlane, z zakresu pomocy społecznej, strażnicy szkolni, inne),
- prace społecznie użyteczne - według zapotrzebowania poszczególnych gmin, łącznie w Powiecie Bydgoskim dla 216 osób:
 - Białe Błota 25 osób od 2.01.09 do 15.12.09
 - Dąbrowa Chełmińska 15 osób od 5.01.09 do 31.12.09
 - Dobrcz 14 osób od 19.01.09 do 12.12.09
 - Koronowo 80 osób od 2.01.09 do 30.11.09
 - Nowa Wieś Wielka 10 osób od 1.03.09 do 31.12.09
 - Osielsko 12 osób od 1.05.09 do 30.09.09
 - Sicienko 30 osób od 5.01.09 do 31.12.09
 - Solec Kujawski 30 osób od 2.01.09 do 31.12.09

Od stycznia 2009r. PUP rozpoczął badania ankietowe pracodawców, celem rozpoznania potrzeb kadrowych i możliwości współpracy w zakresie pośrednictwa pracy i organizacji szkoleń zawodowych pod potrzeby konkretnego pracodawcy; ankietyzacją zastanie objętych 50 pracodawców z terenu Powiatu Bydgoskiego, zatrudniających powyżej 50 pracowników.

Bezrobotni mieszkańcy Powiatu Bydgoskiego będą - wzorem lat ubiegłych - obsługiwani na miejscu w gminach przez pośrednika pracy i doradcę zawodowego PUP.

W związku z niewielkim zainteresowaniem usługami Klubu Pracy w Sicieniu i Wałdowie Królewskim, po konsultacjach z władzami gmin, funkcjonujące w Sicieniu i Dąbrowie Chełmińskiej Samorządowe Kluby Pracy ulegną likwidacji a w ich miejsce zostaną utworzone w I kwartale 2009r. punkty informacyjno - konsultacyjne. Jednocześnie uruchomione zostaną dwa nowe Kluby Pracy w Koronowie i Solcu Kujawskim.

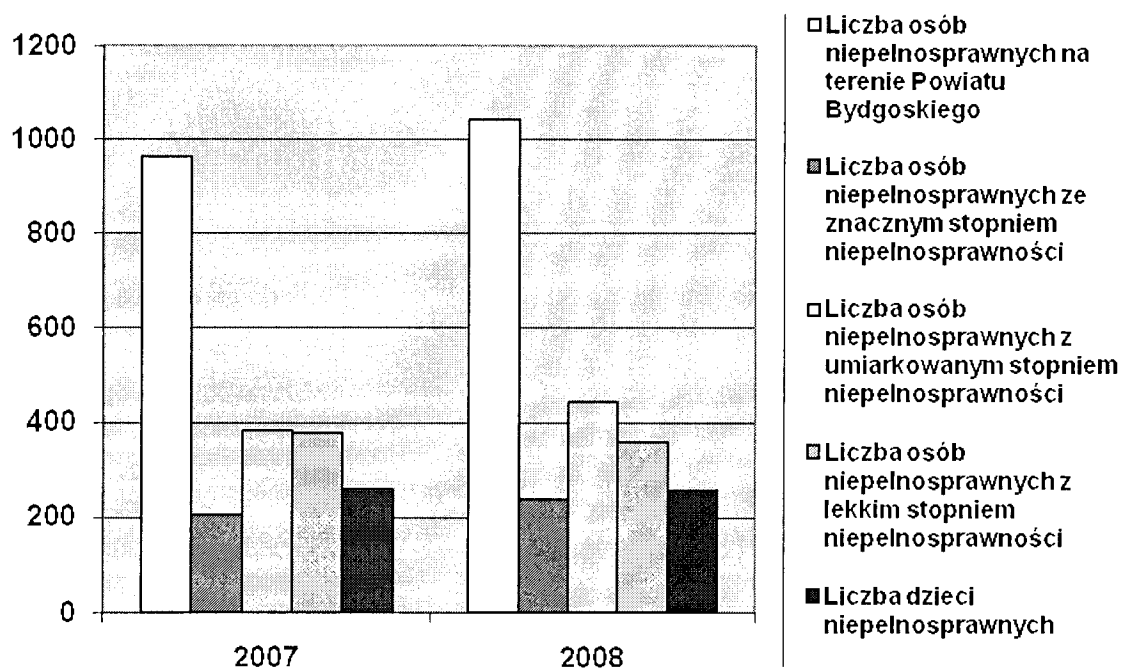
2.5. Niepełnosprawność

Zasadniczym aktem prawnym określającym zadania na rzecz osób niepełnosprawnych jest Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14 poz. 92 z późn. zm.). Zgodnie z tą ustawą niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Natomiast rehabilitacja osób niepełnosprawnych to zespół działań organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania osób niepełnosprawnych, jakości życia i integracji społecznej, przy aktywnym uczestnictwie tych osób.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy do nich adresowanej. Osoby niepełnosprawne są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Nierówność szans na początku drogi życiowej, pogłębiona zostaje w dorosłym życiu poprzez gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne, a zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie te osoby. Bez pomocy ze strony państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wielu swoich ważnych problemów. Na społeczeństwie obywatelskim, spoczywa obowiązek wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji zarówno społecznej jak i zawodowej.

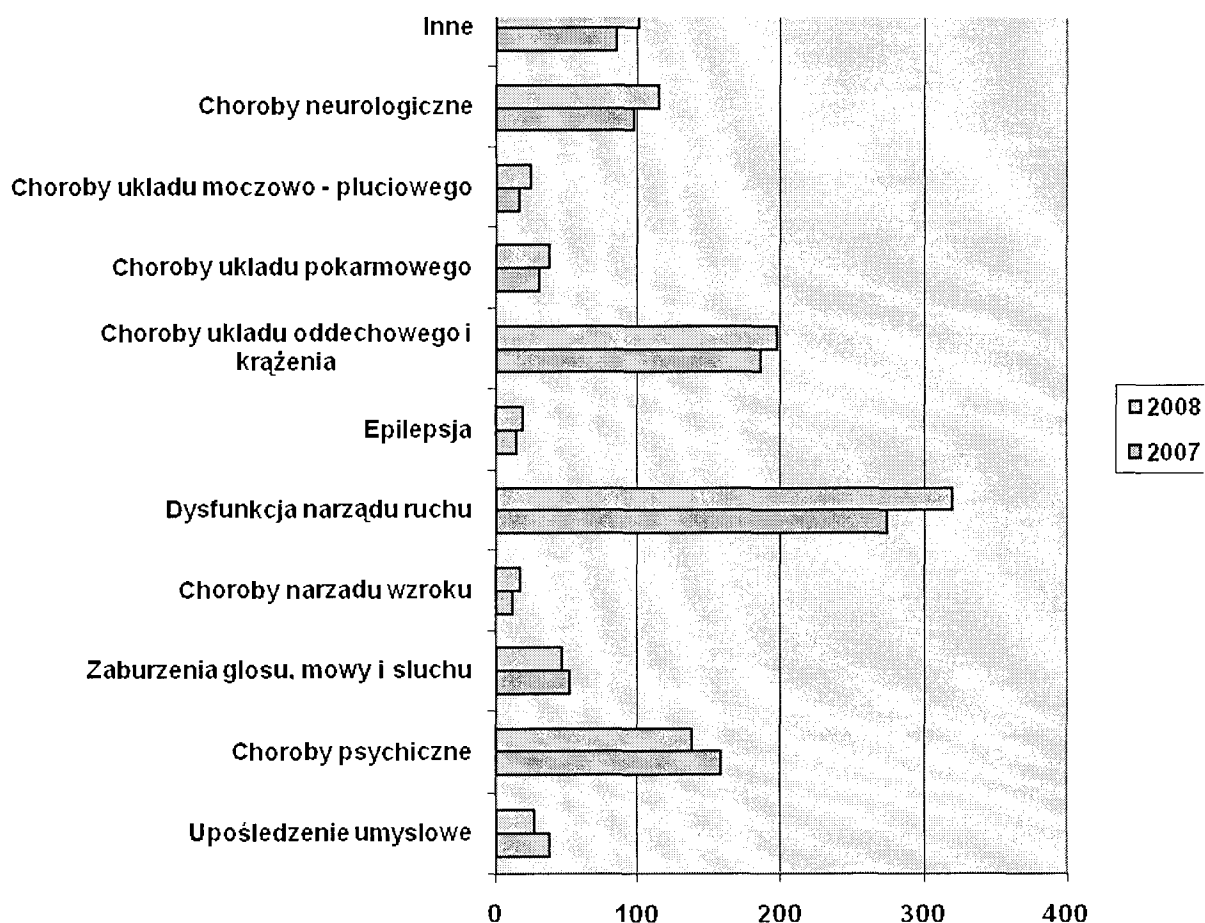
Poniższe wykresy przedstawiają liczbę osób niepełnosprawnych przed i po 16 roku życia z podziałem na stopnie niepełnosprawności, a także podział osób niepełnosprawnych ze względu na rodzaj niepełnosprawności zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego w latach 2007 – 2008.

Wykres 1. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego w latach 2007 - 2008

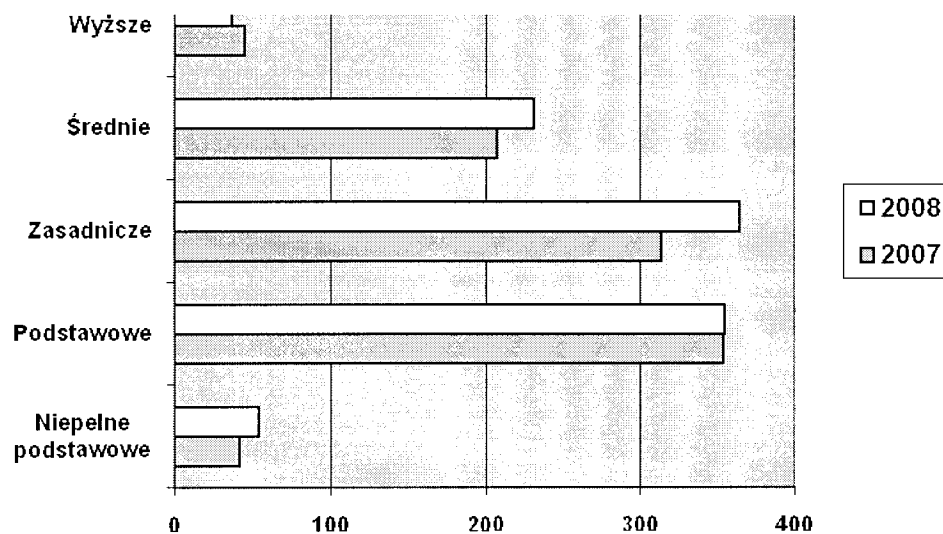
Na poniższym wykresie można zaobserwować, że najczęstszą przyczyną niepełnosprawności mieszkańców Powiatu Bydgoskiego jest dysfunkcja narządu ruchu. Następnie choroby układu oddechowego, krążenia i choroby psychiczne.

Wykres 2. Liczba osób niepełnosprawnych w latach 2007 – 2008 w podziale na rodzaje niepełnosprawności gminach Powiatu Bydgoskiego.

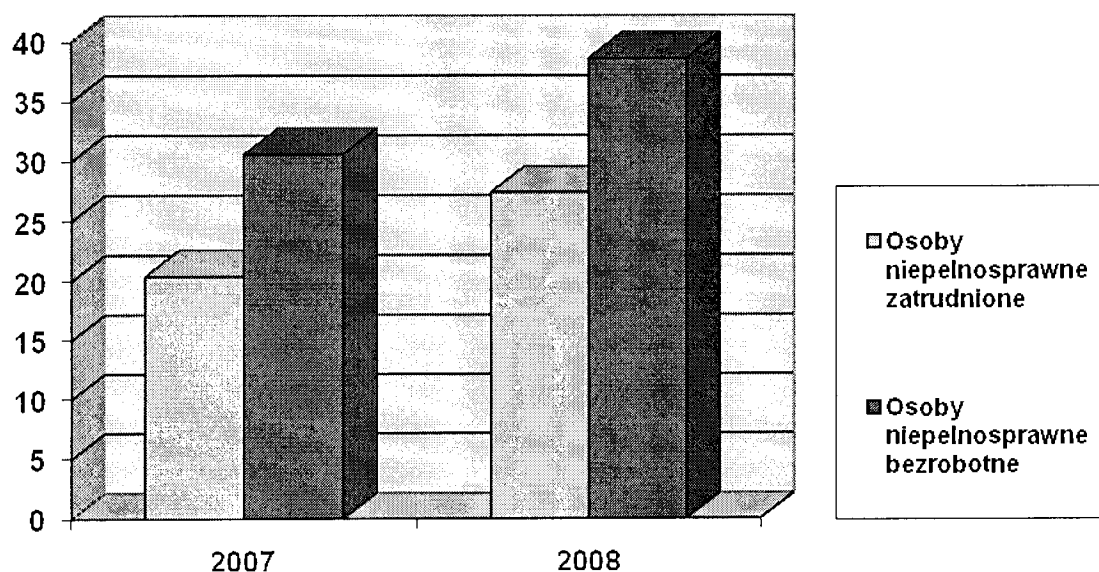

Poniższe wykresy przedstawiają dane statystyczne, gdzie wyraźnie widać, że osoby niepełnosprawne jak wcześniej wspomniano to przede wszystkim osoby gorzej wykształcone, które przejawiają niższą aktywność zawodową i które w konsekwencji częściej dotyka zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.

Wykres 3. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Bydgoskiego w latach 2007 – 2008.

Wykres 4. Liczba osób niepełnosprawnych pozostających w zatrudnieniu w latach 2007 – 2008.

Do głównego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych określonego ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zalicza się orzekanie o niepełnosprawności, rehabilitację zawodową, rehabilitację społeczną oraz związane z w/w uprawnienia osób niepełnosprawnych, a także obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Do systemu wspierania osób niepełnosprawnych zalicza się też chroniony rynek pracy zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej oraz system służb działających na rzecz niepełnosprawnych, a także odrębny system szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych.

Podstawowym instrumentem finansowym do realizacji zadań wynikających z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych w Polsce jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ponadto zadania rehabilitacji zawodowej i społecznej powinny być finansowane także ze środków własnych samorządów, z budżetu państwa, Funduszu Pracy oraz ze środków Unii Europejskiej.

W Powiecie Bydgoskim zadania dotyczące rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej na podstawie podpisanego Aneksu Nr 2 z dnia 01.07.2008 r. do Porozumienia zawartego w dniu 09.05.2000 r. pomiędzy Starostą Bydgoskim, a Prezydentem Miasta Bydgoszczy realizuje Powiatowy Urząd Pracy. Na terenie Powiatu funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białych Błotach oraz w Solcu Kujawskim. W zajęciach uczestniczy po 25 osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Bydgoskiego. Jednostkami prowadzącymi WTZ na podstawie umów z Powiatem Bydgoskim są: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białych Błotach oraz Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim. Nadzór i kontrolę nad działalnością warsztatów prowadzi PCPR w Bydgoszczy równocześnie przekazując środki PFRON na pokrycie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi „część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację lub reintegrację osoby z naruszoną sprawnością organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji”. Rehabilitacja społeczna służy więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych, czy też w szerszym kontekście w społeczności lokalnej. Celem jej jest włączenie osoby niepełnosprawnej w różne przejawy życia społecznego tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać ze wszystkich dóbr będących wytworem tegoż społeczeństwa i jemu dostępnych. Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

1. Turnusy rehabilitacyjne – oznacza to zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych. Wyboru miejsca odbywania turnusu, terminu dokonuje osoba niepełnosprawna. Liczba osób korzystających z turnusów rehabilitacyjnych w latach 2006 – 2008 w Powiecie Bydgoskim przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych w latach 2006 – 2008

Wnioskodawcy	Liczba osób objętych dofinansowaniem			Środki wykorzystane		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Osoby dorosłe niepełnosprawne	310	304	307	195.559,00	196.638,00	219.004,00
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	24	29	26	16.213,00	20.851,00	20.259,00
Opiekunowie	72	80	82	32.749,00	38.945,00	43.101,00
Razem	406	413	415	244.521,00	256.434,00	282.364,00

W roku 2006 z dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych skorzystało 406 osób dorosłych i 24 dzieci (w tym 72 opiekunów) na łączną kwotę 244.521,00 zł. W kolejnych dwóch latach widać wyraźne wahania pomiędzy liczbą osób dorosłych, dziećmi i opiekunami, którzy skorzystali z dofinansowania. Jednakże w ostatecznym efekcie z roku na rok można zaobserwować wzrost wykorzystanych dofinansowań. W 2008 r. zostały objęte pomocą 415 osoby niepełnosprawne, gdzie wykorzystano 282.364,00 zł

2. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych – przez bariery architektoniczne rozumie się wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym, natomiast bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie. Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie informacji. Liczba osób korzystających z dofinansowania do likwidacji barier w latach 2006 – 2008 w Powiecie Bydgoskim przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Realizacja likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w latach 2006 – 2008

Bariery	Liczba osób objętych dofinansowaniem			Środki wykorzystane		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Architektoniczne	64	58	41	171.706,00	318.451,00	215.391,00
- dzieci	10	8	5	29.358,00	52.098,00	39.000,00
- osoby dorosłe	54	50	36	142.348,00	266.353,00	176.391,00
w komunikowaniu się i techniczne	56	87	105	102.128,00	242.060,00	239.680,00
- dzieci	27	37	37	53.045,00	107.914,00	87.281,00
- osoby dorosłe	29	50	68	49.083,00	134.146,00	152.399,00
Razem	120	145	146	273.834,00	560.511,00	455.071,00

W 2008 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie rozpatrzono pozytywnie 41 wniosków na likwidację barier architektonicznych tj. o 17 wniosków mniej niż w 2007 roku i o 23 wnioski mniej niż w 2006 roku. Natomiast wydatkowano środki PFRON w 2008 roku w wysokości 215.391,00 zł tj. o 103.060,00 zł mniej niż w 2007 roku i o 43.685,00 zł więcej niż w 2006 roku. W przypadku dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych można zaobserwować wyraźny wzrost rozpatrzonych wniosków. W 2008 roku przyznano dofinansowanie dla 105 osób niepełnosprawnych tj. dla 18 osób więcej niż w 2007 roku i dla 49 osób więcej niż w 2006 roku. Pomimo większej liczby przyznanych dofinansowań w 2008 r. wydatkowano o 2.380,00 zł mniej niż w 2007 r.

3. Dofinansowanie do zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Środki pomocnicze to takie środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź wręcz umożliwiają, funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym. Liczba osób korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2006 – 2008 w Powiecie Bydgoskim przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Dofinansowanie do zaopatrzenia sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2006 – 2008

Wnioskodawcy	Liczba osób objętych dofinansowaniem			Środki wykorzystane		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Osoby dorosłe niepełnosprawne	223	209	208	228.352,00	229.644,00	240.747,00
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	66	49	77	75.511,00	63.780,00	138.459,00
Razem	289	258	285	303.863,00	293.424,00	379.206,00

W 2006 r. z dofinansowania skorzystało 223 osób dorosłych na kwotę 228.352,00 zł oraz 66 dzieci na kwotę 75.511,00 zł. W 2007 r. 209 osób dorosłych na kwotę 229.644,00 zł., a także 49 dzieci niepełnosprawnych na kwotę 63.780,00 zł. Natomiast w 2008 tylko 208 osób dorosłych na kwotę 240.747,00 zł i 77 dzieci na kwotę 138.459,00 zł. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w porównaniu do 2006 r. znacznie spadła w 2007 r. liczba osób korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Natomiast wykorzystanie środków PFRON 2006 r. i 2007 r. utrzymywało się na podobnym poziomie. Dopiero w 2008 r. znacznie zwiększyło się wykorzystanie środków i wyniosło 379.206,00 zł.

Od 2006 r. Powiat Bydgoski skorzystał z programu celowego PFRON pn. „Program wyrównywania różnic między regionami”. Program obejmował likwidację barier architektonicznych w obiektach służby zdrowia i oświatowych, transportowych, rehabilitacji zawodowej (dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy).

W latach 2006 – 2008 w ramach programu wyrównywania różnic między regionami Powiat Bydgoski uczestniczył w realizacji następujących obszarów:

- 1.Obszar B – likwidacja barier architektonicznych w obiektach Gminnej Przychodni SP ZOZ w Dobrczu oraz w Dąbrowie Chełmińskiej. Zrealizowano 2 projekty na kwotę 77.179,86 zł.
- 2.Obszar C – dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Utworzono – 10 stanowisk pracy, a kwota dofinansowania wyniosła 212.765,65 zł.
- 3.Obszar D – likwidacja barier transportowych. Zakupiono 3 pojazdy dostosowane do przewozu osób niepełnosprawnych. Uzyskano kwotę dofinansowania – 215.695,00 zł.

2.6. Długotrwała lub ciężka choroba

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	103	0,70	57	0,36
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	70	0,96	57	0,77
Dobrcz	9.495	9.650	102	1,07	82	0,85
Koronowo	23.481	23.528	317	1,35	250	1,06
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	296	3,48	257	2,92
Osielsko	9.604	10.007	37	0,38	28	0,28
Sicienko	9.035	9.120	77	0,85	64	0,70
Solec Kujawski	16.070	16.165	202	1,26	198	1,22
ogółem	98.210	100.123	1204	1,23	993	0,99

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Długotrwanie chora to taka osoba, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych. Długotrwała choroba przynosi w następstwie często izolację społeczną, a także wpływa na zmiany w psychice chorych, zmniejsza szanse na znalezienie nowej pracy, w tym ogranicza możliwości jednostki oraz jej rodziny w zakresie wydostawania się z ich materialnego, społecznego położenia. Długotrwanie chorzy stają się często klientami pomocy społecznej, co dla wielu jest jeszcze jednym szczeblem degradacji intelektualnej i społecznej.

Długotrwała choroba jest to stan, który aktualnie albo potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Długotrwała choroba musi trwać co najmniej 6 miesięcy, której istnienie stwierdza lekarz wydając stosowne zaświadczenie.

Długotrwała lub ciężka choroba przejawia się w konsekwencji trudnościami w przemieszczaniu się, samoobsłudze, ograniczonymi czynnościami manualnymi oraz orientacją w otoczeniu. Utrudniona jest zdolność komunikowania się z innymi ludźmi, czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy w życiu rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Powyższe dane pokazują, iż na terenie Powiatu Bydgoskiego w 2007r. udzielono pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby 1204 osobom. Największą liczbę świadczeń z tego powodu udzielono w gminach : Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Solec Kujawski, Białe Błota. Natomiast w roku 2008 najwięcej osób korzystających z form pomocy zamieszkiwało w gminach: Koronowo, Solec Kujawski, Nowa Wieś Wielka. Zauważyć należy, iż mimo spadku w 2008r. liczby korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby do 993 osób w dalszym ciągu odsetek takich osób utrzymuje się na wysokim poziomie.

2.7. Przemoc w rodzinie

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	18	0,12	9	0,06
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	5	0,05	4	0,04
Koronowo	23.481	23.528	3	0,01	2	0,01
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	51	0,59	48	0,55
Osielsko	9.604	10.007	4	0,04	3	0,03
Sicienko	9.035	9.120	14	0,15	22	0,24
Solec Kujawski	16.070	16.165	2	0,01	0	0,00
ogółem	98.210	100.123	97	0,10	88	0,09

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Przez pojęcie przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody dla ich zdrowia fizycznego lub psychicznego, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. (Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. Dz. U. 2005 r. Nr 180 poz. 1493 art. 2 ust 2).

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, iż w 2007 roku w 7 spośród 8 gmin Powiatu Bydgoskiego występowało zjawisko przemocy w rodzinie. Łącznie we wszystkich gminach udzielono pomocy 97 osobom. Najwięcej osób wymagających udzielenia pomocy z powodu przemocy w rodzinie pochodziło z terenu gmin: Nowa Wieś Wielka, Białe Błota, Sicienko. W roku 2008 liczba poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie zmalała do 88 osób. W dalszym ciągu najwięcej osób takich znajdowała się w gminach Nowa Wieś Wielka, Sicienko, Białe Błota. Zaznaczyć należy, iż w gminie Sicienko liczba ta wzrosła do 22 osób (w roku 2007 było to 14 osób), natomiast w gminie Białe Błota odsetek wymagających pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie spadł o 50 % (w roku 2007 było 18 takich przypadków, natomiast w 2008 roku – 9). Ogółem w 2008 roku na terenie Powiatu Bydgoskiego udzielono pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie 88 osobom.

Kryzys wywołuje poważne zakłócenie równowagi psychicznej człowieka i zaburza jego działanie, dlatego każda osoba przeżywająca kryzys wymaga pomocy. Najczęściej korzysta wówczas ze wsparcia osób bliskich: rodziny, przyjaciół czy też grup samopomocy. Osoby pozbawione naturalnego systemu wsparcia, po przeżyciach szczególnie drastycznych

doświadczeń, których dezorganizacja psychiczna, wywołana krytycznym wydarzeniem, osiągnęła ostrą fazę, powinny zostać objęte profesjonalną interwencją kryzysową.

Interwencję kryzysową rozumiemy jako metodę systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę w kryzysie, dostarczającą wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno - bytowej, prawnej, społecznej, medycznej, informacyjnej i innej.

Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania, przez osobę w kryzysie, zdolności jego samodzielnego pokonania (złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, przywrócenie równowagi psychicznej, zapobieżenie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie).

Charakterystyczne dla interwencji kryzysowej jest:

- udzielanie pomocy jak najszybciej po wydarzeniu kryzysowym
- intensywność kontaktów
- elastyczność oddziaływań
- mobilizowanie naturalnego systemu wsparcia
- kompleksowa odpowiedź na potrzeby osoby w kryzysie

Oprócz bieżącej, bezpośredniej pomocy w kryzysie, działalność interwencyjna stawiać sobie może cele prewencyjne: ukierunkowywanie aktywności społecznej na rzecz podnoszenia zdrowia - szczególnie psychicznego - i warunków życiowych społeczności, promowa nie zmian systemowych respektujących prawa człowieka oraz dążenie do zapewnienia godności i samoszacunku ofiarom przemocy i agresji, nietolerancji, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Rodzaj pomocy, jej zakres i formy dostosowane powinny być do indywidualnych potrzeb osoby będącej w sytuacji kryzysowej. Możliwa jest tylko jednorazowa konsultacja lub też dłuższy kontakt, porada lub terapia, wsparcie lub psychoedukacja.

Powiat Bydgoski nie prowadzi ośrodka interwencji kryzysowej

Na terenie Gminy Białe Błota funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej – Rodzinny Punkt Konsultacyjny (bez miejsc hostelowych). Punkt funkcjonuje w strukturze organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białych Błotach. Świadczona pomoc dotyczy w szczególności kryzysów psychicznych i przemocy domowej. Do Punktu Interwencji Kryzysowej – Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego zgłaszają się osoby będące w trudnej sytuacji życiowej. Mogą zgłaszać się osobiście, za pośrednictwem pracowników socjalnych Ośrodka oraz pracowników lokalnych placówek służby zdrowia. W punkcie Interwencji Kryzysowej – Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym zatrudniony jest psycholog oraz terapeuta do spraw uzależnień.

Na terenie Gminy Sicienko działa Punkt Interwencji Kryzysowej, którego organem założycielskim jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku. W roku 2008 osoby pracujące w tym punkcie udzielały zwłaszcza wsparcia osobom lub rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji rodzinnej, doznającym przemocy, poszkodowanych w wyniku zdarzeń losowych. Z pomocy punktu mogą korzystać m.in. osoby w kryzysie (m.in. problemy rodzinne, wychowawcze, żałoba, rozwody, myśli i próby samobójcze), doświadczające przemocy w rodzinie, sprawcy przemocy, osoby uzależnione i współuzależnione. W Punkcie Interwencji Kryzysowej w Sicienku pracują dwie osoby: specjalista ds. przemocy i psycholog. Pracownicy ośrodka korzystali ze szkoleń w zakresie udzielania wsparcia psychologicznego osobom poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych lub ich rodzinom prowadzonych przez psychologa i terapeutę ds. przemocy w rodzinie.

Na terenie Gminy Solec Kujawski funkcjonuje Punkt konsultacyjny ds. narkomanii, Punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym, oraz Punkt konsultacyjny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, których celem jest niesienie pomocy osobom

i rodzinom, których dobro zostało zagrożone przez różnego rodzaju kryzysy, ze szczególnym uwzględnieniem problemu przemocy, alkoholizmu i narkomanii. Osoby poszkodowane mogą skorzystać też ze wsparcia psychologa.

Na terenie Gminy Nowa Wieś Wielka funkcjonują mieszkania chronione, w których jeden pokój przeznaczony jest na interwencje kryzysowe. Organem założycielskim mieszkań chronionych jest RC fundacja konsultingu i rehabilitacji w Toruniu. W ośrodku pracuje 2 psychologów. Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Wielkiej funkcjonuje Zespół Interwencji Kryzysowej, ponadto raz w miesiącu zbiera się zespół interdyscyplinarny wspierający rodzinę w kryzysie w skład którego wchodzi przedstawiciele wszystkich placówek, których zadaniem jest pomoc rodzinie szczególnie w sytuacjach kryzysowych.

Na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska funkcjonuje Gminna Komisja Do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dąbrowie Chełmińskiej zatrudnia terapeutę do spraw uzależnień, który pracuje w siedzibie G.O.P.S. w Dąbrowie Chełmińskiej. Zatrudniony specjalista świadczy pomoc psychologiczną osobom uzależnionym od alkoholu oraz poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych {katastrofy, powódzie, wypadki, wichury, pożary itp.}.

Na terenie Gminy Dobrcz na umowę zlecenie zatrudniony jest psycholog, który udziela wsparcia osobom poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych. Ponadto dwoje pracowników Ośrodka posiada odpowiednie przygotowanie zawodowe tj. ukończone Studium Pomocy Psychologicznej oraz Studium Socjoterapii i Treningu Interpersonalnego, które pozwolą na wsparcie osób poszkodowanych.

Ważnym, milowym i niezaprzeczalnym krokiem w kierunku podniesienia świadomości społecznej w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie oprócz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005r. jest także procedura „Niebieskiej Karty”, której stosowanie w pomocy społecznej zostało wpisane jako obowiązek pracowników socjalnych w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Procedurę Niebieskiej Karty stosują również funkcjonariusze Policji podczas interwencji dotyczącej przemocy domowej. Dokument składa się z dwóch części:

- Karta A, w której dokumentuje się zgłoszoną sytuację i co zastało na miejscu, a także jakie działania podjęto.
- Karta B opisuje najważniejsze przestępstwa związane z przemocą domową oraz dane teleadresowe instytucji i organizacji pozarządowych, do których ofiara może się zwracać o pomoc.

Kartę A, wypełnia interweniujący funkcjonariusz na miejscu zdarzenia w obecności sprawcy. Stanowi ona zapis faktu interwencji związanej z przemocą i może stanowić dowód w postępowaniu procesowym w sytuacji gdy ofiara postanowi złożyć doniesienie o popełnieniu przestępstwa. Po interwencji kartę należy przekazać oficerowi dyżurnemu jednostki. Na podstawie tej karty właściwy funkcjonariusz dzielnicowy ma obowiązek w ciągu siedmiu dni odwiedzić rodzinę i przeprowadzić wywiad środowiskowy a następnie monitorować sytuację odwiedzając dany adres nie rzadziej niż co miesiąc.

Każdy pracownik socjalny po rozeznaniu sytuacji w środowisku w przypadku przemocy domowej może wypełnić formularz "Pomoc Społeczna - Niebieska Karta", który jest przekazywany do policji. Formularz umożliwia bardziej szczegółowe rozeznanie sytuacji w rodzinie oraz potrzeb rodziny. Dalsze postępowanie prowadzone jest w ramach działań dzielnicowego we współpracy z pracownikiem socjalnym i innymi instytucjami.

Policja w ramach procedury współpracuje z innymi jednostkami pomagającymi ofiarom przemocy.

Poniższe dane pochodzą z Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy dotyczą czynności podejmowanych i realizowanych przez policjantów w Powiecie Bydgoskim w 2008 roku, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

1. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych(ogółem) - 3357
w tym; dotyczących przemocy w rodzinie tzw. procedura niebieskich kar - 1026

2. Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie:
miejsce interwencji:

miasto 854
wieś 172

3. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem- 1316
w tym:

kobiety - 970
mężczyźni - 107
małoletni do ukończenia lat 13 - 147
małoletni od 13 do 18 lat - 92

4. Liczba sprawców przemocy domowej ogółem – 1049
w tym:

kobiety - 69
mężczyźni - 978
nieletni - 2

5. liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych ogółem - 489
w tym:

kobiety - 24
mężczyźni - 465
nieletni - 0

6. Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem - 739

kobiety - 31
mężczyźni - 708
nieletni - 0

w tym przewiezionych do izby wytrzeźwień – 460

kobiety - 23
mężczyźni - 437
nieletni - 0

przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia- 28

kobiety - 2
mężczyźni - 26
nieletni - 0

7. liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej:

pokrzywdzony/a – 10
sprawca - 4

8. liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki , oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej - 2

9. liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura „niebieskich kart”

	wszczętych	stwierdzonych	zakończonych
Z art. 207 k.k. znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny	28	8	19

10. Liczba informacji przesłanych do :

- ośrodków pomocy społecznej : 130
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - 92
- placówek służby zdrowia - 2
- placówek szkolno-wychowawczych - 2
- organizacji pozarządowych - 0
- innych - 31

2.8. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	0	0,00	0	0,00
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	0	0,00	0	0,00
Koronowo	23.481	23.528	0	0,00	0	0,00
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	0	0,00	0	0,00
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	-
Sicienko	9.035	9.120	0	0,00	0	0,00
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0,00	0	0,00
ogółem	98.210	100.123	0	0,00	0	0,00

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Z powyższych danych wynika, iż na terenie Powiatu Bydgoskiego w latach 2007 - 2008 problem ochrony ofiar handlu ludźmi nie występował.

Handel ludźmi to nazwa przestępczego procederu, będącego współczesną formą quasi-niewolnictwa. Pod tym pojęciem rozumiano początkowo wyłącznie handel kobietami zmuszanymi do prostytucji (męskie ofiary wykorzystywane seksualnie to zjawisko niezwykle rzadkie). W ostatnich latach znaczenie pojęcia uległo znacznemu rozszerzeniu i obejmuje obecnie wszelkie działania nakierowane na wyzysk ludzi, niezależnie od płci i wieku, naruszające prawo do decydowania o sobie. Wyzysk ten związany jest zazwyczaj z użyciem przemocy, co jest dla ofiar ogromnym obciążeniem fizycznym i psychicznym. Ofiary handlu „żywym towarem” doświadczają często w efekcie traumatycznych przeżyć, chorób psychicznych i popadają w różne formy uzależnień. Wobec ofiar stosowane są działania naruszające ich seksualność, indywidualną wolność i cielesną nienaruszalność. Pozostałe czyny karalne, których dopuszczają się agresorzy wobec ofiar to naruszenia prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza wobec cudzoziemców.

Publikacjach dotyczących zjawiska handlu ludźmi zwraca się uwagę na jego formy :

- Handel dziećmi – nielegalne adopcje, często zagraniczne, oraz "sprzedaż" osoby niepełnoletniej pedofilom,
- Handel kobietami – nakłanianie kobiet do wyjazdu do pracy za granicą w innym charakterze, a następnie zmuszaniu ich do prostytucji, ewentualnie nakłanianie kobiet

do wyjazdu za granicę w celu uprawiania prostytucji, ale przedstawianie im nieprawdziwego obrazu warunków, w jakich to się będzie odbywało,

- Handel narządami – sprzedaż (nielegalna w większości państw) organów pobieranych od żywych dawców,
- Handel taną siłą roboczą – za swoją pracę osoby takie otrzymują wynagrodzenie niższe niż dopuszcza prawo danego kraju, zarówno ich pobyt jak i praca są nielegalne.

2.9. Problemy ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Blota	14.708	15.417	16	0,11	6	0,04
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	12	0,16	11	0,15
Dobrcz	9.495	9.650	55	0,58	42	0,44
Koronowo	23.481	23.528	69	0,29	49	0,21
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	139	1,63	127	1,44
Osielsko	9.604	10.007	24	0,25	21	0,21
Sicienko	9.035	9.120	90	0,99	100	1,10
Solec Kujawski	16.070	16.165	8	0,05	13	0,08
ogółem	98.210	100.123	413	0,42	369	0,37

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Wśród klientów systemu pomocy społecznej znajdują się kobiety korzystające z tytułu ochrony macierzyństwa, będące w trudnej sytuacji materialnej. Liczbę rodzin korzystających z tej formy pomocy przedstawia powyższa tabela. Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż największa liczba osób korzystających z pomocy społecznej w celu ochrony macierzyństwa i wielodzietności w analizowanym okresie zamieszkiwały w gminach: Nowa Wieś Wielka, Sicienko, Koronowo, Dobrcz. W roku 2007 na terenie powiatu bydgoskiego było 413 osób objętych pomocą społeczną z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. W roku 2008 liczba ta zmalała do 369 osób w powiecie. Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w gminach Sicienko i Solec Kujawski liczba osób wymagających wsparcia pomocy społecznej w przedmiotowym zakresie wzrosła, natomiast w pozostałych gminach liczba ta zmalała.

2.10. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo –wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	126	0,86	103	0,67
Dąbrowa Chelm.	7.315	7.430	32	0,44	27	0,36
Dobrcz	9.495	9.650	29	0,31	32	0,33
Koronowo	23.481	23.528	182	0,78	166	0,71
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	154	1,81	142	1,61
Osielsko	9.604	10.007	28	0,29	24	0,24
Sicienko	9.035	9.120	32	0,35	33	0,36
Solec Kujawski	16.070	16.165	192	1,19	145	0,89
ogółem	98.210	100.123	775	0,79	672	0,67

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Definicja bezradności w psychologii jest szersza niż potocznie. Jednostka jest bezradna, jeżeli prawdopodobieństwo osiągnięcia przez nią sukcesu bądź uniknięcia porażki jest takie samo, bez względu na to, czy będzie działać, czy też nic nie będzie robiła. Badający to zagadnienie stwierdzili, iż człowiek będący w sytuacji obiektywnej bezradności uczy się, że osiągnięte wyniki nie zależą od jego działania. Takie nastawienie powoduje, że obniża się motywacja do wypróbowania skuteczności nowych działań.

Zagrożeniem dla rozwoju dziecka jest porzucenie przez rodziców bądź zaniechanie spełniania obowiązków rodzicielskich.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu człowieka.

Na środowisko rodzinne składają się:

- struktura rodziny,
- atmosfera wychowawcza w domu,
- warunki materialne i zdrowotne,
- stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodków pomocy społecznej, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Rodziny podopiecznych ops odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci niestabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci. W wielu przypadkach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników

na podwórku, częściej u nich pojawiają się problemy w szkole, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy.

Formy opieki nad dzieckiem pozbawionym rodziny można podzielić na: placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz "rodzinną opiekę zastępczą".

Umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej powinno być tak przeprowadzone przez właściwe organy, aby dziecko było możliwie najbliższe środowiska naturalnego. Zdecydowanie nie są wykorzystywane inne działania przed pojawieniem się poważnych problemów w rodzinie. Zbyt mało przeznaczają się środków na profilaktykę, poradnictwo, pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz opiekę dzienną w świetlicach.

System opieki nad dzieckiem oparty winien być na następujących podstawach:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny,
- opieka powinna być zorganizowana w środowisku naturalnym bliskim dziecku,
- umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej powinno nastąpić po wyczerpaniu możliwości wsparcia i pomocy rodzinie naturalnej i nie może przerwać więzi rodzinnych,
- pomoc ze strony instytucji i rodziny musi być kontynuowana w okresie usamodzielnienia.

Pomoc dziecku i rodzinie wymaga stałej i bezpośredniej współpracy wszystkich instytucji odpowiedzialnych za wsparcie i pomoc rodzinie przeżywającej okresowo lub trwale problemy.

Celem rodzin zastępczych jest świadczenie usług opiekuńczych, a funkcje, jakie pełnią, można określić jako dopełniające i uzupełniające wobec rodziny naturalnej.

Rodziny zastępcze zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. z 2008r. Nr 115 poz. 728 z późn. zm.) dzielą się na :

1. spokrewnione z dzieckiem
2. niespokrewnione z dzieckiem
3. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a) wielodzietne
 - b) specjalistyczne
 - c) o charakterze pogotowia rodzinnego

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem.

W okresie od 1.12.2008r do 31.12 2008 r. na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonowało łącznie 120 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 202 dzieci. Na terenie Powiatu Bydgoskiego w 2008r. funkcjonowały cztery zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze (dwie rodziny ustanowione w 2007r. oraz dwie w 2008r.), a także dwie zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze pełniące funkcje pogotowia rodzinnego (jedna rodzina ustanowiona w styczniu 2008r., druga została ustanowiona w miesiącu lutym 2008r.).

rodzaj rodziny zastępczej	Liczba rodzin	Liczba umieszczonych dzieci
Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem wielodzietna rodzina zastępcza	4	22
Zawodowa niespokrewniona rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego	2	9

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie stan rzeczywisty na dzień 31.12.2008r.)

Na terenie powiatu w 2007r. i 2008r. nie funkcjonowały rodziny zastępcze pełniące zadania zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem specjalistycznej rodziny zastępczej .

Liczbę rodzin zastępczych i dzieci przebywających w tych rodzinach na dzień 31 grudnia 2008 z uwzględnieniem poszczególnych gmin z terenu powiatu obrazuje poniższa tabela:

Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci
Białe Błota	16	31
Dąbrowa Chełmińska	1	1
Dobrcz	16	21
Koronowo	26	36
Nowa Wieś Wielka	18	32
Osielsko	4	10
Sicienko	15	29
Solec Kujawski	24	34

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy stan rzeczywisty na 31.12.2008r.)

Z powyższych danych wynika, iż najwięcej rodzin zastępczych w 2008r. zamieszkiwało w gminach Koronowo, Solec Kujawski, Nowa Wieś Wielka, Białe Błota, Dobrcz. Najmniej zaś rodzin zastępczych zamieszkiwało w gminie Osielsko i Dąbrowa Chełmińska.

Liczbę rodzin zastępczych i dzieci przebywających w tych rodzinach w latach 2007-2008 obrazuje poniższa tabela:

Typ rodziny	Liczba rodzin		Liczba dzieci	
	2007	2008	2007	2008
spokrewniona	97	99	132	137
niespokrewniona	28	15	28	30
Zawodowa wielodzietna	1	4	5	22
Zawodowa rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego	1	2	7	13
RAZEM	113	120	174	202

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy)

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, że w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 roku ogółem było 120 rodzin zastępczych z 202 dziećmi przebywającymi w tych rodzinach, w tym:

- rodzin spokrewnionych 99 i 137 umieszczonych w nich dzieci,
- rodzin niespokrewnionych 15 i 30 umieszczonych w nich dzieci,
- rodzin zawodowych wielodzietnych 4 i 22 umieszczonych w niej dzieci
- rodzin zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego 2 i 13 umieszczonych w nich dzieci.

W roku sprawozdawczym, poza rodzinami zastępczymi ustanowionymi dla małoletnich i otrzymującymi z tego tytułu pomoc pieniężną, na terenie Powiatu Bydgoskiego pozostają również rodziny, w których zgodnie z art. 78 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. z 2008r. Nr 115 poz.728 z późn. zm.) pełnoletni wychowankowie mogą pozostać do ukończenia szkoły, w której rozpoczęli naukę przed osiągnięciem pełnoletności. Na w/w zasadach pozostawało 12 wychowanków, na utrzymanie których rodziny zastępcze otrzymywały pomoc w tej samej wysokości jak przed osiągnięciem pełnoletności przez dziecko.

Liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w 2008 z uwzględnieniem poszczególnych gmin z terenu powiatu obrazuje poniższa tabela:

Gmina	Liczba umieszczonych dzieci
Białe Błota	7
Dąbrowa Chełm.	0
Dobrcz	6
Koronowo	3
Nowa Wieś Wlk.	16
Osielsko	4
Sicienko	4
Solec Kujawski	7

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy na dzień 31.12.2008r.)

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, iż najwięcej dzieci w pieczy zastępczej w 2008r. umieszczono na terenie gmin: Nowa Wieś Wielka, Solec Kujawski, Białe Błota, Dobrcz.

	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	Kwota świadczeń
2007	174	1.426.604
2008	202	1.764.747

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy)

Na świadczenia dla rodzin zastępczych wydatkowano w 2007 roku kwotę w wysokości 1.427.604 zł. zaś w 2008 roku kwotę w wysokości 1.758.439 zł.

Wszystkie dzieci w roku 2008 umieszczane były w rodzinach zastępczych na mocy postanowień sądu. Najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych było ograniczenie lub całkowite pozbawienie rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej.

Wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletniość w rodzinie zastępczej zostają objęci pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie .

Poniższa tabela przedstawia usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę w latach 2007-2008 :

gmina	Liczba wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę	
	2007	2008
Białe Błota	4	4
Dąbrowa Chełmińska	2	3
Dobrcz	3	5
Koronowo	7	7
Nowa Wieś Wielka	1	2
Osielsko	0	0
Sicienko	3	2
Solec Kujawski	6	5
ogółem	26	28

(dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy)

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, iż liczba osób kontynuujących naukę w latach 2007-2008 utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2007 roku było to 26 osób, którym wypłacono łączną kwotę świadczeń z tytułu kontynuowania nauki w wysokości 118041 zł. W roku 2008 osób pobierających świadczenia z tytułu kontynuowania nauki było 28, a łączna pomoc pieniężna z tego tytułu wyniosła 109196 zł. Mimo tego, iż w 2008r. osób pobierających świadczenie z tytułu kontynuowania nauki było więcej niż w 2007 kwota łączna wypłacona była niższa niż w 2007 roku, ponieważ kilkoro usamodzielnianych wychowanków nie pobierało świadczenia przez cały rok 2008 z różnych powodów.

Usamodzielnienia	
2007	3
2008	1

(dane własne powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy)

W 2007r. usamodzielniało się 3 wychowanków rodzin zastępczych. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie wyniosła 12 987,63 zł. W 2008r. jedna osoba otrzymała pomoc na usamodzielnienie w wysokości 4941 zł. roku 2008 dwie osoby otrzymały pomoc na zagospodarowanie w łącznej kwocie 7411,50 zł.

2.11. Brak umiejętności w przystosowaniu się do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	0	0,00	0	0,00
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	0	0,00	0	0,00
Koronowo	23.481	23.528	0	0,00	0	0,00
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	1	0,01	0	0,00
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	-
Sicienko	9.035	9.120	0	0	0	0,00
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0	1	0,01
ogółem	98.210	100.123	1	0,001	1	0,001

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo-wychowawcze uczestniczy w procesie usamodzielnienia – jest to długotrwały proces wychowawczy mający na celu podjęcie przez osobę usamodzielniającą się dojrzałego życia w integracji ze środowiskiem.

Szansą dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, ale starają się współpracować z instytucją pomocy społecznej w kwestii swojego usamodzielnienia i stopniowo rozwiązywać problemy wiążące się z uzyskaniem samodzielności, jest indywidualny program usamodzielnienia.

Indywidualny program usamodzielnienia przygotowują wspólnie osoba usamodzielniająca się oraz opiekun usamodzielnienia przy współpracy właściwego organu pomocy społecznej, który decyduje o przyznaniu pomocy dla osoby usamodzielniającej się.

Indywidualny program usamodzielnienia przygotowuje się biorąc pod uwagę sposób i formy pomocy oraz kolejność podejmowanych działań i terminy ich realizacji.

Główne obszary potrzeb uczestników programów w zakresie działań pomocowych obejmują:

- wspieranie osoby usamodzielniającej się w kontaktach z rodziną i środowiskiem
- uzyskanie wykształcenia
- uzyskanie kwalifikacji zawodowych
- pomocy w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego
- pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych
- podjęcie zatrudnienia
- pomocy w uzyskaniu przysługujących świadczeń.

Indywidualny program usamodzielnienia jest podstawą przyznania świadczeń na usamodzielnienie od momentu podpisania go przez osobę usamodzielniającą się, opiekuna usamodzielnienia oraz kierownika właściwego organu pomocy społecznej.

Osoby usamodzielniające się mogą ubiegać się o przyznanie następujących form pomocy:

- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia.

Najliczniejsza grupa usamodzielnionych wychowanków korzysta z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki. Pomoc ta przyznawana jest na czas trwania roku szkolnego lub roku akademickiego. Pomoc tę przyznaje się na czas nauki do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielniającą się 25 lat.

Rok	Liczba wychowanków korzystających z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki	Kwota świadczeń w zł
2007	24	94 787
2008	24	62 127

Osoby kontynuujące naukę realizowały proces kształcenia w następujących poziomach kształcenia:

Rok	Liczba osób kontynuujących naukę w gimnazjum	Liczba osób kontynuujących naukę w szkole ponadpodstawowej	Liczba osób kontynuujących naukę w szkole ponadgimnazjalnej	Liczba osób kontynuujących naukę w szkole wyższej
2007	3	-	20	1
2008	2	-	20	2

Głównym problemem części osób usamodzielniających się jest brak motywacji do nauki i sprecyzowanych planów zawodowych, co skutkuje porzucaniem nauki i brakiem możliwości uzyskania kwalifikacji zawodowych.

Poza określonymi przypadkami (np. pozyskanie mieszkania) pomoc pieniężna na usamodzielnienie wypłacana jest po zakończeniu nauki, a więc w momencie zakończenia przyznawania świadczeń związanych z kontynuacją nauki.

Pomoc ta przeznaczona jest na zaspokojenie ważnej potrzeby życiowej osoby usamodzielniającej się, w szczególności na:

- polepszenie warunków mieszkaniowych
- stworzenie warunków do działalności zarobkowej, w tym podniesienie kwalifikacji zawodowych
- pokrycie wydatków związanych z nauką osoby usamodzielniającej się, innych niż pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki.

Rok	Liczba wychowanków korzystających z pomocy pieniężnej na usamodzielnienie	Kwota świadczeń w zł
2007	3	10 290
2008	8	32 532

Osobie usamodzielniającej się, po osiedleniu się w miejscu stałego pobytu, przysługuje pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

W skład tej formy pomocy mogą wchodzić:

- materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania
- niezbędne urządzenia domowe
- pomoce naukowe
- sprzęt rehabilitacyjny
- sprzęt, który może posłużyć do podjęcia zatrudnienia

Rok	Liczba wychowanków korzystających z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej	Kwota świadczeń w zł
2007	8	25 529
2008	5	13 176

Przeważająca część wychowanków przeznacza tę formę pomocy na zakup materiałów niezbędnych do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania oraz zakup niezbędnych urządzeń domowych.

Istotnym problemem, który dotyczy w szczególności wychowanków opuszczających całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze, jest uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Własny pokój czy mieszkanie daje poczucie dorosłości, ale jest też poważnym wyzwaniem (obowiązek opłaty czynszu, przeprowadzanie remontu, dbanie o bezpieczeństwo). Zdobycie własnego lokum, jego utrzymanie i podnoszenie jakości tego miejsca jest równocześnie podnoszeniem jakości własnego życia.

W 2007 roku 3 usamodzielniających się wychowanków uzyskało mieszkanie socjalne, 7 osób wynajmowało lokum, 11 osób powróciła do domu rodzinnego.

W 2008 roku nie pozyskano mieszkań socjalnych; 11 osób wynajmowało lokum, 16 osób powróciła do domu rodzinnego.

2.12. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Blota	14.708	15.417	0	0,00	0	0,00
Dąbrowa Chelm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	0	0,00	24	0,25
Koronowo	23.481	23.528	0	0,00	0	0,00
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	0	0,00	0	0,00
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	0,00
Sicienko	9.035	9.120	0	0,00	0	0,00
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0,00	0	0,00
ogółem	98.210	100.123	0	0,00	24	0,02

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Na terenie Powiatu Bydgoskiego w roku 2007 nie została udzielona pomoc z powodu trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy bądź ochronę uzupełniającą. Natomiast w roku 2008 na terenie gminy Dobrcz tymczasowo przebywały 24 osoby.

Cudzoziemcom otrzymującym status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą zapewnia się pomoc w procesie integracji społecznej.

Działania podejmowane w ramach integracji powinny zostać wcześniej zaplanowane, a nie podejmowane wyłącznie doraźnie. Muszą też być zindywidualizowane, dostosowane do potrzeb i możliwości każdego z cudzoziemców, jego sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia, wykształcenia etc. Mają prowadzić do usamodzielnienia tych osób i odnalezienia przez nie swojego miejsca w społeczeństwie. Aby były skuteczne, muszą być także długofalowe, proces integracji trwa bowiem średnio około 3 lat. Osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą zostają objęte pomocą w ramach indywidualnych programów integracyjnych, które mogą trwać do 12 miesięcy.

W początkowym etapie życia w Polsce osoby te otrzymują pomoc finansową z przeznaczeniem na bieżące utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe a także pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego.

Pomoc obejmuje także opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,

udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z instytucjami, w tym instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi, działania mające na celu uzyskanie możliwości zamieszkania.

Współdziałanie organów i instytucji oraz organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces integracji cudzoziemców jest warunkiem efektywnej pomocy osobom, które z powodu zagrożenia życia i bezpieczeństwa znalazły się w Polsce.

2.13. Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu zakładu karnego			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	8	0,05	7	0,04
Dąbrowa Chełm.	7.315	7.430	3	0,04	0	0,00
Dobrecz	9.495	9.650	1	0,01	2	0,02
Koronowo	23.481	23.528	8	0,03	6	0,03
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	4	0,05	7	0,08
Osielsko	9.604	10.007	3	0,03	1	0,01
Sicienko	9.035	9.120	3	0,03	6	0,07
Solec Kujawski	16.070	16.165	11	0,07	12	0,07
ogółem	98.210	100.123	41	0,04	41	0,04

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż w 2007r. najwięcej osób skorzystało z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w gminach: Solec Kujawski, Koronowo i Białe Błota. Nieco mniej osób skorzystało z tej formy pomocy z gmin Nowa Wieś Wielka, Sicienko, Osielsko, Dąbrowa Chełmińska. W roku 2008 ogólna liczba osób, które opuściły zakład karny i wymagały udzielenia pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia pozostała na tym samym poziomie co w roku 2007, osób tych było 41. W 4 spośród 8 gmin Powiatu Bydgoskiego wzrósł odsetek osób wymagających pomocy społecznej po opuszczeniu zakładu karnego, były to gminy: Solec Kujawski, Sicienko, Nowa Wieś Wielka, Dobrecz. W pozostałych gminach: Osielsko, Dąbrowa Chełmińska, Białe Błota liczba świadczeniobiorców spadła.

System pomocy społecznej kontynuuje pomoc wobec osób opuszczających zakłady karne i przebywających na wolności po odbyciu kary. Znaczenie tej pomocy można upatrywać w tym, że kiedy zostaje zastosowana w odpowiedni sposób, może ograniczyć powrót do przestępstw. W obecnej sytuacji ekonomicznej, gdzie wzrasta bezrobocie, następuje pauperyzacja społeczeństwa, osoby wracające do społeczeństwa mają ogromne trudności readaptacyjne. Praca socjalna z tą kategorią beneficjentów nabiera więc znaczenia. Konieczna jest jednak do osiągnięcia readaptacji byłych więźniów koordynacja działalności kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, a także rozbudowa noclegowni, schronisk czy przytulisk. W realizacji różnych form pomocy skazanym mogą także uczestniczyć stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje pomagające więźniom, kościoły i związki wyznaniowe. Działalność ta oparta powinna być na trzech podstawowych elementach:

- 1) pracy wychowawczej
- 2) leczeniu
- 3) działalności opiekuńczej, zwłaszcza z zakresu pomocy społecznej

Trudno jest oczekiwać powodzenia, w realizowanym procesie resocjalizacji skazanych, bez socjalnego zabezpieczenia ich funkcjonowania, w początkowym okresie pobytu na wolności. Obecna praktyka jest najczęściej taka, że kurator pod którego opieką znajduje się osoba opuszczająca zakład karny, nie dysponuje większymi możliwościami pomocy w zakresie uzyskania zatrudnienia i zakwaterowania. Posiadane przez kuratorów skromne środki finansowe przeznaczone na pomoc postpenitencjarną, są niewystarczające.

Wadliwie funkcjonująca pomoc postpenitencjarna, której nie otrzymuje skazany w okresie pierwszego miesiąca po zwolnieniu z zakładu karnego, a przeważnie będąca w tym czasie w stanie kryzysu, w stanie opresji wynikającej z trudności adaptacyjnych w warunkach wolnościowych powoduje, że nieuchronnie powraca na drogę przestępstwa. Wyjątek stanowią w tym przypadku osoby skazane, które otrzymują po opuszczeniu zakładu karnego oparcie w rodzinie. Jednak są to rzadkie przypadki, ponieważ większość osób skazanych pochodzi z rodzin patologicznych, biednych, stanowiących tak zwany margines społeczny.

Osoby opuszczające zakłady karne mogą mieć trudności w przystosowaniu się do życia.

Spowodowane jest to przede wszystkim zerwaniem więzi społecznych. Część skazanych wymaga nie tylko pomocy doraźnej udzielanej przy zwolnieniu ale także pomocy długotrwałej ponieważ nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać różnorodnych problemów, które umożliwiają lub utrudniają adaptację społeczną wynikającą z braku więzi z rodziną, braku mieszkania, złego stanu zdrowia czy nie możliwości znalezienia pracy.

2.14. Alkoholizm lub narkomania

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	69	0,47	37	0,24
Dąbrowa Chelm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrcz	9.495	9.650	38	0,40	42	0,44
Koronowo	23.481	23.528	39	0,17	30	0,13
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	74	0,87	58	0,66
Osielsko	9.604	10.007	46	0,48	40	0,39
Sicienko	9.035	9.120	32	0,35	38	0,42
Solec Kujawski	16.070	16.165	47	0,29	36	0,22
ogółem	98.210	100.123	345	0,35	281	0,28

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Również jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą społeczną stanowią osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków. Nadużywanie napojów alkoholowych i narkotyków stanowi dziś bezpośrednio jeden z najpoważniejszych problemów. Zjawisko to w naszym powiecie stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców powiatu i nie respektuje płci, wieku, ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie zaobserwować można wśród petentów pomocy społecznej.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy ośrodków pomocy społecznej spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt utrzymywania się na podobnym poziomie liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. W roku 2007 było to 345 osób (0,35 % mieszkańców powiatu), natomiast w roku 2008 było to 281 osób stanowiących 0,28 % ogółu mieszkańców Powiatu Bydgoskiego. W rodzinach, które objęte są pomocą społeczną pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożycia i przedstawiania łatwości jego zdobycia. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymogami stawianymi wobec dziecka, co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu rodzinach obserwuje się zjawisko „dziedziczenia alkoholizmu”. Problem nadużywania alkoholu i narkotyków przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne.

Praca z tak zaburzonymi petentami jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z alkoholizmem przychodzą Gminne Komisje

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które funkcjonują na terenie każdej gminy powiatu bydgoskiego.

2.15. Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Błota	14.708	15.417	9	0,06	0	0,00
Dąbrowa Chelm.	7.315	7.430	0	0,00	0	0,00
Dobrecz	9.495	9.650	0	0,00	2	0,02
Koronowo	23.481	23.528	12	0,05	9	0,04
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	0	0,00	2	0,02
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	-
Sicienko	9.035	9.120	4	0,04	6	0,07
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0,00	8	0,05
ogółem	98.210	100.123	25	0,03	27	0,03

(dane uzyskano z ośrodków pomocy społecznej)

Z danych ośrodków pomocy społecznej wynika, iż z powodu zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej pomocy społecznej udzielono niewielkiej liczbie rodzin; w 2007.r tego tytułu udzielono pomocy 25 rodzinom, w 2008 r. – 27 rodzinom (są to wielkości rzędu 0,02% – 0,07% ogólnej liczby mieszkańców gmin na terenie powiatu).

Jednak są to sytuacje wyjątkowo traumatyczne, w których pomoc natychmiastowo udzielona decyduje o dalszym prawidłowym funkcjonowaniu rodziny.

Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa są poważnym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin, zarówno w sferze materialno-bytowej jak i psychicznej.

Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa mogą stanowić podstawę przyznania takich form pomocy, które w danej sytuacji przyniosą najlepszy efekt np. zasiłek na określony cel, schronienie, poradnictwo specjalistyczne.

Sytuacja kryzysowa to nagła, zagrażająca normalnemu funkcjonowaniu osób i rodzin np. stanie się ofiarą przestępstwa, śmierć bliskiej osoby, wypadek, utrata pracy, pożar mieszkania etc.

W sytuacji kryzysowej ważne jest szybkie działanie odpowiednich służb i jednostek, które pozwoli na ograniczenie rozmiarów powstałych szkód.

2.16. Klęska żywiołowa lub ekologiczna

	Liczba mieszkańców		Ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej			
	2007r.	2008r.	2007r.	%	2008	%
Białe Blota	14.708	15.417	0	0,00	0	0,00
Dąbrowa Chelm.	7.315	7.430	0	0,00	161	2,17
Dobrcz	9.495	9.650	0	0,00	280	2,90
Koronowo	23.481	23.528	0	0,00	376	1,60
Nowa Wieś Wlk.	8.502	8.806	0	0,00	60	0,68
Osielsko	9.604	10.007	-	-	-	-
Sicienko	9.035	9.120	0	0,00	163	1,79
Solec Kujawski	16.070	16.165	0	0,00	0	0,00
ogółem	98.210	100.123	0	0,00	1040	1,04

(dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej)

Przez klęskę żywiołową w myśl ustawy o stanie klęski żywiołowej rozumie się katastrofę naturalną lub awarię techniczną, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem. Klęski żywiołowe to katastrofy w przyrodzie, powodujące olbrzymie szkody i zniszczenia na terenach zamieszkałych i użytkowanych przez ludzi. Klęski żywiołowe są najczęściej trudne do przewidzenia, co uniemożliwia przygotowanie się i ograniczenie szkód, mają bardzo silny wpływ i wymagają ogromnych wysiłków dla poradzenia sobie ze stresem. Siła i gwałtowność zjawisk przyrodniczych powodujących klęski żywiołowe jest znacznie większa niż możliwości przeciwstawienia się im, stąd często w trakcie ich występowania ginie wielu ludzi, powstają też ogromne straty materialne.

Kłęski żywiołowe mają różne przyczyny. Mogą być wywołane przez: trzęsienia ziemi, osuwiska, susze, burze, ulewę, powodzie, gradobicie, huragany, trąby powietrzne, cyklony.

Kłęska ekologiczna to trwałe zanieczyszczenie sporego obszaru przyrodniczego, spowodowane działalnością człowieka (wyciek substancji chemicznych do rzeki, katastrofa tankowca z ropą, pożar, zanieczyszczenie promieniotwórcze) bądź kłeską żywiołową.

Postęp cywilizacyjny sprawił, że coraz częściej świat nękany jest katastrofami, za które odpowiedzialny jest człowiek. W pogoni za zyskiem i nowymi technologiami powietrze regularnie zatruwane jest toksycznymi gazami, wody fabrycznymi chemikaliami i ropą, a ziemia niszczy od rozkładających się wieki nuklearnych odpadów. Dewastacja przyrody zabija nie tylko florę i faunę, ale także ludzi.

Jak wynika z powyższej tabeli w roku 2007 nie zaistniała sytuacja kłęski żywiołowej lub ekologicznej na terenie Powiatu Bydgoskiego. Natomiast w roku 2008 z powodu kłęski żywiołowej udzielono pomocy 1040 osobom i rodziną z terenu powiatu bydgoskiego. Gminami, które najbardziej ucierpiały na skutek suszy w 2008r. były: Koronowo, Dobrcz, Sicienko, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka. Z uzyskanych danych wynika, iż w pozostałych gminach: Białe Błota, Osielsko, Solec Kujawski nie zaistniała potrzeba udzielenia pomocy społecznej z powodu kłęski żywiołowej przez ośrodki pomocy społecznej.

Rozdział III Analiza szans i zagrożeń, a także mocnych i słabych stron Powiatu Bydgoskiego

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Poszczególne terminy definiuje się następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym), jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W pierwszej tabeli zostały zawarte szanse i zagrożenia, w drugiej zaś mocne i słabe strony Powiatu Bydgoskiego. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

3.1. Analiza SWOT- szanse i zagrożenia

Szanse	Zagrożenia
▪ Korzystne położenie geograficzne, bliskość dużej aglomeracji i dobra komunikacja. ▪ Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON i środki własne powiatu. ▪ Polityka zatrudnienia osób niepełnosprawnych. ▪ Likwidacja barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się. ▪ Programy celowe PFRON. ▪ Wzrost świadomości społecznej na temat występujących zagrożeń. ▪ Wzrost poziomu wykształcenia i umiejętności społecznych oraz możliwości kształcenia i doksztalcania. ▪ Wzrost świadomości i rozwój działań prozdrowotnych. ▪ Rozwój bazy pomocy społecznej w oparciu o istniejące zasoby. ▪ Aktywność organizacji pozarządowych i rozwój współpracy z samorządami. ▪ Wykwalifikowana kadra pracowników służb społecznych. ▪ Możliwości korzystania z pomocowych funduszy europejskich.	▪ Wzrost liczby osób niepełnosprawnych. ▪ Niewystarczająca wysokość środków finansowych z PFRON. ▪ Ograniczona liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. ▪ Wzrost bezrobocia. ▪ Zarobkowa emigracja ludności oraz związany z tym problem „eurosierot” ▪ Postępująca degradacja wartości moralnych rodziny. ▪ Zagrożenia demograficzne związane z małym przyrostem naturalnym i starzeniem się społeczeństwa. ▪ Pauperyzacja społeczeństwa. ▪ Niespójny system współpracy między instytucjami i organizacjami realizującymi zadania w zakresie pomocy społecznej. ▪ Ograniczone zasoby mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego. ▪ Negatywne wzorce społeczno-kulturowe w tym wychowawcze. ▪ Nasilenie się zjawiska patologii społecznej.

3.2. Analiza SWOT- mocne i słabe strony

Mocne strony	Słabe strony
▪ Funkcjonowanie dwóch domów pomocy społecznej. ▪ Funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej. ▪ Funkcjonowanie ośrodków wsparcia. ▪ Funkcjonowanie na terenie gmin punktów konsultacyjnych dla osób w kryzysie. ▪ Dobrze funkcjonujący system organizacyjny ośrodków pomocy społecznej na szczeblu gmin. ▪ Funkcjonowanie na terenie powiatu zakładów pracy chronionej, warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej wspierających osoby niepełnosprawne w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej. ▪ Pomoc osobom niepełnosprawnym w zakresie dofinansowania m.in.: likwidacji barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się. ▪ Podstawowa opieka zdrowotna w każdej gminie. ▪ Działalność licznych organizacji pozarządowych w obszarze pomocy społecznej oraz szeroko rozumianych działań na rzecz osób niepełnosprawnych. ▪ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. ▪ Działalność gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. ▪ Funkcjonowanie poradni psychologiczno-pedagogicznej na terenie powiatu.	▪ Bezrobocie, ubóstwo. ▪ Postępująca patologia życia społecznego. ▪ Brak całościowej diagnozy problemów społecznych powiatu. ▪ Niewystarczająca pomoc specjalistyczna dla osób zagrożonych patologią społeczną. ▪ Brak powiatowego systemu wsparcia rodziny i dziecka. ▪ Brak powiatowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ▪ Brak ośrodka interwencji kryzysowej. ▪ Brak poradnictwa specjalistycznego. ▪ Brak mieszkań chronionych ▪ Brak Centrum Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej. ▪ Brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. ▪ Brak grup wsparcia dla rodzin zastępczych. ▪ Brak ośrodka adopcyjno-opiekuńczego. ▪ Brak spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezdomności.

Rozdział IV Cele strategiczne i operacyjne rozwiązywania problemów społecznych

CELE STRATEGICZNE / CELE OPERACYJNE	STRATEGIE WDRAŻANIA/ PROGRAMY	REALIZATORZY/ PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI
Cel strategiczny 1	Ograniczenie skutków bezrobocia		
Cel operacyjny 1.1	Dostosowanie i zróżnicowanie instrumentów rynku pracy do indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych: ▪ Ustalenie potrzeb kadrowych i możliwości współpracy w zakresie pośrednictwa pracy i organizacji szkoleń zawodowych pod potrzeby pracodawcy. ▪ Otwarcie punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie gmin.	Powiatowy Urząd Pracy	2009-2015
Cel operacyjny 1.2	Opracowywanie i wdrażanie projektów współfinansowanych ze środków unijnych, których realizacja ma za zadanie zwiększenie aktywności osób bezrobotnych do samodzielnego poszukiwania pracy i podejmowania samozatrudnienia.	Powiatowy Urząd Pracy, samorząd gminy, organizacje pozarządowe	2009-2015
Cel strategiczny 2	Stworzenie nowoczesnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych		
Cel operacyjny 2.1	▪ Opracowanie powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: a) Rehabilitacji społecznej b) Rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia c) Przestrzegania praw osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2009
	▪ Wdrażanie powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: a) Rehabilitacji społecznej b) Rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2010-2015

	c) Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych		
Cel operacyjny 2.3	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym: ▪ Likwidacja barier technicznych, architektonicznych, w komunikowaniu w indywidualnych przypadkach oraz instytucjach. ▪ Wspieranie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia osób niepełnosprawnych. ▪ Pomoc w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. ▪ Stworzenie możliwości korzystania osób niepełnosprawnych z rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, PFRON, samorząd gminy, organizacje pozarządowe	2009-2015
Cel strategiczny 3	Stworzenie skutecznego systemu wsparcia osób i rodzin		
Cel operacyjny 3.1	▪ Opracowanie powiatowego programu wsparcia rodziny i dziecka ▪ Wdrażanie powiatowego programu wsparcia rodziny i dziecka	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy, Ośrodki pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, policja, szkoły	2009 2010-2015
Cel operacyjny 3.2	▪ Opracowanie i wdrożenie powiatowego systemu interwencji kryzysowej. ▪ Utworzenia ośrodka interwencji kryzysowej: a) Poradnictwo specjalistyczne b) Hostel dla ofiar przemocy c) Programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy d) Stworzenie zespołów interdyscyplinarnych e) Powołanie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2009-2015

Cel operacyjny 3.3	Utworzenie i świadczenie usług w zakresie poradnictwa specjalistycznego.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2009
Cel operacyjne 3.4	Rozwój systemu opieki zastępczej: ▪ Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego ▪ Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze i rodzin zastępczych ▪ Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych ▪ Tworzenie zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych w tym: wielodzietnych, w charakterze pogotowia rodzinnego oraz specjalistycznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, media	2009-2015
Cel operacyjny 3.5	Wspieranie procesu usamodzielnienia osób opuszczających instytucjonalne formy opieki oraz rodziny zastępcze.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, samorząd gminy, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Powiatowy Urząd Pracy	2009-2015
Cel operacyjny 3.6	Działania profilaktyczne na rzecz rodziny.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, samorząd gminy	2009-2015
Cel operacyjny 3.7	Pomoc w integracji ze środowiskiem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: ▪ Świadczenie pomocy w ramach programów integracyjnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, samorząd gminy	2009-2015

Cel operacyjny 3.8	Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie samorząd gminy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	2009-2015
--------------------	--	--	-----------

Zakończenie

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bydgoskim na lata 2009-2015 to dokument bazowy, który ma być pomocny przy konstruowaniu konkretnych programów. Cele strategiczne i operacyjne zostały sformułowane w oparciu o analizę szans i zagrożeń, a także słabych i mocnych stron Powiatu Bydgoskiego. Programy będą określać szczegółowe działania nakierowane na realizację wyznaczonych celów. Realizacja sprecyzowanych w Strategii celów jest procesem ciągłym i długotrwałym. Strategia jest dokumentem otwartym, będzie poddawana okresowej weryfikacji uzależnionej od zmian zachodzących w otoczeniu.

